

Lohjan kaupunki

Kirjastopolku

Kirjaston, varhaiskasvatuksen ja koulujen
yhteistyösuunnitelma

Sisällys

Esipuhe 2026.....	4
1 Johdanto	5
2 Yhteistyön lähtökohdat ja tavoitteet	7
3 Kulttuuripolku ja Lukutaitostrategia	8
4 Opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat yhteistyön perustana.....	9
4.1 Laaja-alainen osaaminen.....	9
4.2 Monialaiset oppimiskokonaisuudet.....	9
4.3 Monilukutaito	9
4.4 Monipuoliset oppimisympäristöt.....	10
5 Kirjasto kasvun ja oppimisen tukena	11
5.1 Kirjasto monilukutaidon kehittymisen tukena	11
5.2 Tiedonhankinta- ja hallintataitojen tukeminen	12
5.3 Pedagogiset informaattikot	12
5.4 Monitoimijatalot	13
5.5 Valtakunnalliset kirjastopalvelut	13
5.5.1 Saavutettavuuskirjasto Celia.....	14
5.5.2 Monikielinen kirjasto.....	14
5.5.3 E-kirjasto.....	14
5.5.4 Muita palveluja	14
5.6 Moniammatillinen yhteistyö	14
6 Varhaiskasvatukselle ja kouluille tarjottavat kirjastopalvelut	16
6.1 Kirjaston peruspalvelut	16
6.1.1 Lainauskäynnit	16
6.1.2 Yhteisökortti	16
6.1.3 E-palvelut.....	16
6.2 Kirjasto tilana	17
6.2.1 Kirjasto oppimisympäristönä.....	17
6.2.2 Kirjasto näyttely- ja esiintymistilana	17
6.2.3 Kirjasto oleskelutilana.....	17
6.2.4 Kirjasto tapahtumapaikkana	17
6.2.5 Omatoimikirjastot.....	17
6.3 Kirjastoauto.....	18
6.4 Ammatillinen ja materiaallinen tuki	18
6.5 Lukukampanjat, yhteiset hankkeet ja kirjaston vuotuistapahtumat	18
6.6 Muu yhteistyö	19

7	Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteistyömuodot	20
7.1	Varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma	20
7.1.1	Oppimisen alueet	22
7.2	Kirjastoyhteistyön tavoitteet	24
7.3	Kirjaston palvelut	24
7.3.1	Kirjasto toiminta- ja oppimisympäristönä	24
7.3.2	Ohjatut ryhmäkäynnit	25
7.3.3	Omatoimiset ryhmäkäynnit	25
7.3.4	Kirjakassit	25
7.3.5	Kirjasuosituksia ja uutuuksia	26
7.3.6	Satupolku	26
7.3.7	Satutuokiot	26
7.3.8	Iltasatulaukut	26
7.3.9	Sanataidesalkku	27
7.3.10	Pakopeliasalkku	27
7.3.11	Taapero tykkää tarinoista -esitteet ja -video	27
7.3.12	KiVa-toiminta	27
7.3.13	Lukemisen tärkeydestä kertominen ja kirjaesittelyt vanhemmille ja henkilökunnalle ..	28
7.4	Muu yhteistyö	28
7.5	Kirjastojen yhteyshenkilöt ja varhaiskasvatustieteiden oma lähikirjasto	29
8	Perusopetuksen yhteistyömuodot	30
8.1	Perusopetuksen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-6	30
8.1.1	Laaja-alainen osaaminen perusopetuksessa, vuosiluokat 1-6	30
8.1.2	Äidinkieli ja kirjallisuus, vuosiluokat 1-6	33
8.2	Perusopetuksen opetussuunnitelma, vuosiluokat 7-9	34
8.2.1	Laaja-alainen osaaminen perusopetuksessa, vuosiluokat 7-9	34
8.2.2	Äidinkieli ja kirjallisuus	35
8.3	Kirjastoyhteistyön tavoitteet	36
8.4	Kirjaston palvelut	36
8.4.1	Alakoululaisten ohjatut ryhmäkäynnit	36
8.4.2	Yläkoululaisten ohjatut ryhmäkäynnit	37
8.4.3	Ruotsinkieliset ohjatut ryhmäkäynnit	38
8.4.4	Mukautetut ryhmäkäynnit	39
8.4.5	Omatoimiset ryhmäkäynnit	39
8.4.6	Muu yhteistyö	39
8.4.7	Tukea äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen	40

8.4.7.1	Lukudiplomit	40
8.4.7.2	Läsdiplom	41
8.4.7.3	Koulusarjat	41
8.4.7.4	Kirjakassit	41
8.4.7.5	Sanataidesalkut	41
8.4.7.6	Kesälukukampanja	42
8.4.7.7	Muun kieliset aineistot	42
8.4.7.8	Muu kirjaston kulttuuritarjonta	42
8.4.7.9	Kirjasuosituksia ja uutuuksia	42
8.4.7.10	Lukemisen tärkeydestä kertominen sekä kirjaesittelyt vanhemmille ja henkilökunnalle.....	42
8.4.8	Kirjastojen kouluyhteyshenkilöt ja peruskoulujen omat lähikirjastot.....	42
9	Kirjastoyhteistyö toisella asteella.....	44
9.1	Lukion opetussuunnitelma	44
9.2	Kirjastoyhteistyön tavoitteet toisella asteella	46
9.3	Toisen asteen ja opistojen yhteistyömuodot.....	46
9.3.1	Lukion ja kirjaston yhteistyön toteutus	47
9.3.2	Ruotsinkielisen lukion ja kirjaston yhteistyö	47
9.3.3	Muiden toisen asteen oppilaitosten ja kirjaston yhteistyön toteutus.....	48
	Lähteet.....	49
	LIITE 1 Kirjallisuuden teemapäivät ja kirjaston vuosittaisia tapahtumia	50
	LIITE 2 Kuva: Oppijan kirjastopolku	51

Esipuhe 2026

Alkuperäisen dokumentin Kirjastopolkua pitkin – kirjaston, koulun ja varhaiskasvatuksen yhteistyösuunnitelman laati vuonna 2017 Virkkalan kirjastonjohtaja Sirpa Kangasaho yhteistyössä kirjaston, koulujen ja varhaiskasvatuksen edustajien kanssa. Tämän dokumentin päivitysvastuu kuuluu sittemmin Lohjan kaupunginkirjaston pedagogisille informaatikoille, Melina Aremaalle ja Mervi Ilvesrannalle, jotka ovat tehneet päivityksiä dokumenttiin yhteistyössä kirjaston, varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten edustajien kanssa.

Alkuperäinen yhteistyösuunnitelma hyväksyttiin Lohjan kaupungin Vetovoimalautakunnassa 22.11.2017 ja oli sen jälkeen tiedotettavana asiana Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnassa. Tämän jälkeen yhteistyösuunnitelma on liitetty Lohjan esikoulujen ja koulujen opetussuunnitelmien täydentäväksi asiakirjaksi ja Lohjan varhaiskasvatussuunnitelman täydentäväksi asiakirjaksi.

Yhteistyösuunnitelman valmistuttua järjestettiin keväällä ja syksyllä 2018 alueellisia yhteistyöpalavereita, jossa Lohjan kaupunginkirjaston eri toimipisteet kutsuivat lähialueensa koulujen ja varhaiskasvatuksen edustajat koolle kertoakseen tarkemmin yhteistyösuunnitelmasta.

Alkuvuonna 2026 tehdyssä päivityksessä dokumentin nimi ja rakenne uudistettiin kokonaan. Aiemmin liitteenä ollut laaja ”Oppijan kirjastopolku”-osio on nyt sisällytetty osaksi varsinaista dokumenttia. Nyt liitteenä oleva ”Oppijan kirjastopolku”-kuva pyrkii tiivistetysti esittämään mitä kirjaston palveluita on tarjolla eri kohderyhmille varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle saakka.

Edellisen vuonna 2019 tehdyn päivityksen jälkeen erilaisia palveluja ja yhteistyömuotoja on kehitetty merkittävästi lisää. Dokumentin otsikointi on pyritty luomaan niin, että tietyn kohderyhmän palvelut ovat mahdollisemman helppo löytää.

1 Johdanto

Tämä suunnitelma on tarkoitettu Lohjan kaupungin varhaiskasvatuksen, koulun ja kirjaston välisen yhteistyön perustaksi. Sen lähtökohtana ovat koulujen ja esiopetuksen opetussuunnitelmat ja varhaiskasvatuksen varhaiskasvatussuunnitelma. Yhteistyösuunnitelman on laatinut Lohjan kaupunginkirjasto yhteistyössä koulujen ja varhaiskasvatuksen edustajien kanssa.

Lohjan kaupunginkirjasto sai hankeapurahaa Etelä-Suomen aluehallintovirastolta hankkeelle *Kirjastopolkua pitkin. Uudet opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat kirjaston, koulun ja varhaiskasvatuksen yhteistyönperustaksi Lohjalla*. Alkuperäisen dokumentin kirjoitti vuonna 2017 Virkkalan kirjastonjohtaja Sirpa Kangasaho.

Kirjastolla, koululla ja varhaiskasvatuksella on yhteinen lakiin ja asetukseen perustuva sivistystehtävä. Kirjastolain mukaan kirjastojen tehtävänä on edistää kaikkien ihmisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tukea lukemiskulttuuria ja monipuolisen lukutaidon kehittymistä, edistää tiedon saatavuutta ja käyttöä sekä mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen. Kirjasto pyrkii edistämään aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Tavoitteen toteutumisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus (Laki yleisistä kirjastoista, 1492/2016).

Kirjastot palvelevat kaiken ikäisiä kansalaisia, mutta lasten ja nuorten kirjastotyö sekä yhteistyö koulun ja varhaiskasvatuksen kanssa koetaan erittäin tärkeäksi. Yhteistyösuunnitelman tehtävänä on tukea alueen varhaiskasvatusyksiköitä ja kouluja niiden kasvatus- ja opetustyössä. Alkuperäisen yhteistyösuunnitelman valmistumisen jälkeen varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa tehtävä yhteistyö on ollut suunnitelmallista ja sitä on kehitetty jatkuvasti, mm. eri hankkeiden kautta. Molemmipuolinen tiedonkulku ja osaamisen jakaminen mahdollistaa hyvän yhteistyön toteutumisen.

Moniammatillisen yhteistyön myötä opetussuunnitelmien toteutusta voidaan rikastaa. Kirjasto ja sen palveluiden toivotaan tulevan osaksi koulun ja varhaiskasvatuksen arkea. Kirjaston tärkeänä tehtävä on lasten ja nuorten lukuinnon herättäminen ja lukuharrastuksen tukeminen. Tavoitteena on tutustuttaa lapset ja nuoret kirjastoon ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin, tekemällä sen aineistot ja palvelut tutuksi. Pyrkimyksenä on, että kaikilla lapsilla ja nuorilla olisi mahdollisimman yhtäläiset mahdollisuudet käyttää kirjaston palveluita.

Opetussuunnitelmissa korostetaan oppilaan elämänhallintataitojen ja oppimaan oppimisen kehittämistä. Laaja-alainen oppiminen kattaa oppijan polun kaikissa sen vaiheissa. Monialainen ja ilmiöpohjainen oppiminen ja monilukutaito liittyvät kaikkiin oppiaineisiin. Lasten ja nuorten informaatio- ja mediaympäristöt muuttuvat jatkuvasti. Kouluilla ja kirjastoilla on yhteinen tehtävä kasvattaa lapsista ja nuorista monilukutaitoisia, aktiivisia kansalaisia, joilla on hyvät tiedonhallintataidot.

Lohjan kirjastoilla on ollut koulujen ja päiväkotien kanssa tiivistä yhteistyötä vuosikymmenten ajan. Vuosien myötä on yhteistyötä pyritty saamaan suunnitelmallisemmaksi ja yhdenmukaisemmaksi. Kirjasto on kutsunut koulujen ja päiväkotien edustajia yhteisiin palavereihin, joissa on kerrottu kirjaston tarjoamista palveluista ja sovittu lukuvuoden yhteistyöstä.

Syksyllä 2024 otettiin käyttöön sekä Lohjan oma lukutaitostrategia että uudistettu Kulttuuripolku. Lukutaitostrategian mukaan kirjaston ja koulujen sekä varhaiskasvatuksen edustajien tapaamisia

järjestetään kahdesta neljään kertaa lukuvuodessa. Yhteistyötapaamiset mahdollistavat paremman tiedonkulun ja yhteisen suunnittelun. Suositeltavaa on myös pitää paikallisia tapaamisia kirjastojen ja lähialueen koulujen ja varhaiskasvatussyksiköiden kanssa.

Lukutaitostrategian ja Lohjan uudistetun Kulttuuripolun valmistuttua tuli ajankohtaiseksi päivittää myös tämä yhteistyösuunnitelma. Jatkossa yhteistyösuunnitelmaa on tarkoitus päivittää aina kun tiedot oleellisesti muuttuvat.

Vuonna 2026 Lohjalle myönnettiin Unicen Lapsiystävällinen kunta -tunnustus jo kolmatta kertaa. Lapsiystävällinen kunta -malli on UNICEFin kunnille tarjoama työväline. Se auttaa kuntaa turvaamaan hyvän lapsuuden erityisesti haavoittuvimmassa asemassa oleville lapsille. Kirjasto on edustettuna Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmässä ja pyrkii omassa toiminnassaan huomioimaan lasten oikeudet.

Tämän yhteistyösuunnitelman tavoitteena on luoda toimintamalleja, joiden avulla kirjasto tavoittaisi kaikki lohjalaiset lapset ja nuoret jossain vaiheessa heidän koulutaivaltaan. Kirjaston kulttuuripolkukäynneillä pyritään tarjoamaan jokaiselle lohjalaiselle lapselle pääsy kulttuurin ja kirjallisuuden äärelle. Räätelöidyt kulttuuripolkukäynnit mahdollistavat tutustumisen kirjastopalveluihin myös niille oppilaille, joilla on erityisiä tuen tarpeita.

2 Yhteistyön lähtökohdat ja tavoitteet

Koulut ja päiväkodit eri puolilla Lohjaa ovat sijaintinsa vuoksi hyvinkin eri asemassa keskenään kirjastopalveluiden saatavuuden suhteen. Jotkut koulut ja päiväkodit sijaitsevat lähikirjastonsa välittömässä tuntumassa, jopa samassa rakennuksessa, kun taas osalla lähin kiinteä kirjasto on kilometrien päässä. Näiden koulujen ja päiväkotien kirjastopalvelut hoidetaan kirjastoauton avulla.

Paikallisesti päiväkotien ja koulujen yhteistyö lähimmän kirjaston ja kirjastoauton kanssa on toiminut hyvin. Yhteistyön laajuutta ovat määritelleet tarpeet ja resurssit. Lukuvuoden alussa kirjastoilta on lähtenyt infokirje ja mahdollisuuksien mukaan on pidetty myös yhteistyöpalaveri lähikouluille. Vakiintuneiden yhteistyömuotojen lisäksi kirjasto on pystynyt erilaisten hankkeiden myötä tarjoamaan lapsille ja nuorille normaalista yhteistoiminnasta poikkeavia tapahtumia, kuten kouluille kirjailijavieraita, sanataidepajoja, yhteiskunnallisen vaikuttamisen työpajoja ja tapahtumia sekä päiväkodeille satukiertueita ja nukketatteria.

Lohjan kirjaston, koulun ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyösuunnitelman kokonaistavoitteena on kattava, suunnitelmallinen ja laadukas yhteistyön jatkumo. Lukuvuodesta 2025 – 2026 alkaen kirjasto pyrkii tavoittamaan entistä paremmin myös kaikki erityisluokat. Kulttuuripolkukäyntejä pyritään mukauttamaan erilaisille ryhmille sopiviksi. Haasteena on ollut tavoittaa ryhmiä ja muodostaa pysyviä käytäntöjä.

Yhteistyön tavoitteet:

- opetussuunnitelman ja varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamisen tukeminen
- lukutaidon kehittymisen tukeminen herättämällä lukuintoa ja kannustamalla lukuharrastuksen lisäämiseen ja syventämiseen
- monilukutaidon ja tiedonhankinnan opastaminen ja tukeminen
- kirjaston palveluihin, kokoelmiin ja tiloihin tutustuminen
- kirjaston integroiminen eri oppiaineiden opetukseen, oppimiseen ja opiskeluun; kirjaston tilojen ja palveluiden käyttäminen osaksi koulun ja päiväkodin arkea
- kirjaston käyttäminen oppimisympäristönä
- suunnitelmallisen koulun ja varhaiskasvatuksen kanssa tehtävän yhteistyön sisällyttäminen osaksi kirjaston toimintaa
- moniammatillisen yhteistyön hyödyntäminen sekä molemminpuolisen tiedonkulun lisääminen
- paikallinen ja alueellinen tasa-arvoisuus kirjastopalveluiden tarjonnassa ja käytössä; jokaiselle lapselle ja nuorelle tarjotaan mahdollisuus käyttää kirjastopalveluita asuinpaikasta riippumatta

Yhteistyön haasteita:

- viestintä ja tiedonkulku
 - kouluilla pääasiallinen viestintäkanava on Wilma, johon kirjastolla ei ole pääsyä
 - vuosittain vaihtuvat erityisryhmät ja pienryhmät, joista kirjaston ollut vaikea saada tietoa
- resurssit: henkilökunta, tilat (väistötilat sekä kouluilla että kirjastoilla), laitteet ja aikataulut
- sijainti ja välimatkat: haja-asutusalueen koulut ja päiväkodit
- kieli: ruotsinkieliset palvelut yhden henkilön varassa

3 Kulttuuripolku ja Lukutaitostrategia

Lohjan Kulttuuripolku on kulttuurikasvatussuunnitelma, joka pyrkii tarjoamaan koko kaupungin kulttuuripalveluita mahdollisimman tasapuolisesti ja suunnitelmallisesti kaikenikäisille. Tavoitteena on totuttaa kuntalaiset pienestä pitäen kokemaan ja tekemään kulttuuria. Tällä hetkellä eniten tarjontaa on peruskouluikäisille. Uudistettu Kulttuuripolku valmistui vuonna 2024 ja tukee Lohjan varhaiskasvatussuunnitelmaa (2023), esiopetuksen opetussuunnitelmaa (2025) sekä perusopetuksen opetussuunnitelmaa (2025). Se on opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmia täydentävä asiakirja.

Lohjan kulttuuripolkusisältöjä toteuttavat Lohjan kaupungin omat kulttuuri- ja matkailukohteet. Jokaiselle ikäluokalle 5-vuotiaasta 9.-luokkalaisiin on tarjolla 1-2 kulttuurisisältöä, joista vähintään yhteen jokaisen ryhmän on osallistuttava. Kulttuuripolkukäynnit ovat kouluille velvoittavia ja niiden toteutumista seurataan kaupungin tasolla.

Kirjasto on yksi merkittävä kulttuuripalveluiden ja -elämysten tarjoaja. Kirjasto kutsuu kulttuuripolkukäynneille kaikki esikoululaiset, ykkös-, kolmos-, viides-, seitsemäs- ja kahdeksaslukukalaiset. Käynnit koostuvat toiminnallisesta kirjaston käyttöön ja palveluihin tutustumisesta, aineiston- ja tiedonhaun opettelusta, sekä ikäryhmää kiinnostavien kirjojen ja muun aineiston esittelystä. Ajankohtaiset kuvaukset kirjaston kulttuuripolkukäyntien sisällöistä löytyy Lukki-kirjastojen Finna-verkkokirjastosta otsikon ”Koulu ja yhteisöt” alta kohdasta ”Ohjelmaa ja opastusta”.

Lohjan lukutaitostrategia 2024 - 2030 valmistui ja hyväksyttiin kesällä 2024 sivistyslautakunnassa, kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnassa sekä edelleen kaupunginvaltuustossa, jotka päättivät, että lukutaitostrategia täydentää varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmaa.

Lukutaitostrategian tavoitteena on tukea pitkäjänteistä lukutaitoyön kehittämistä. Lohjan oma lukutaitostrategia pohjautuu Kansallinen lukutaitostrategia 2030 -dokumenttiin sekä KARVI:n (kansallinen koulutuksen arviointikeskus) suosituksiin. Lohjan lukutaitostrategia tarjoaa konkreettisia keinoja lukutaidon eriytymisen ehkäisemiseen. Tavoitteena on, että lohjalaiset lapset ja nuoret sijoittuvat lukutaidossa valtakunnallisesti vähintään keskitasolle vuonna 2030, ja että luetun ymmärtämisen heikkeneminen on pysähtynyt jo vuonna 2025. Lukutaitostrategian tavoite on 1) luoda ja vahvistaa lukutaitoyön rakenteita, 2) vahvistaa monilukutaito-osaamista ja 3) innostaa lukemaan ja monipuolistaa lukutaitoa. Lukutaitostrategian ohjausryhmä seuraa tavoitteiden toteutumista ja konkreettisten toimenpiteiden jalkauttamiseksi on perustettu työryhmä.

Lukutaitostrategian suuntaviivat ohjaavat kirjaston toimintaa, palveluita ja yhteistyötä neuvoloiden, varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa. Lukutaitostrategiaan on esimerkiksi kirjattu, että kaikki esi- ja perusopetuksessa olevat oppilaat saavat kirjaston tietyille ikäluokille tarjoamat kulttuuripolkukäyntien sisällöt.

4 Opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat yhteistyön perustana

Kirjaston palvelut tukevat varhaiskasvatussuunnitelman ja opetussuunnitelmien toteuttamista. Erityisesti kirjaston kulttuuripolkukäynnit on suunniteltu vastaamaan opetussuunnitelmien tavoitteita. Äidinkielen ja kirjallisuuden lisäksi kirjaston palveluita kannattaa hyödyntää myös muissa oppiaineissa ja myös esimerkiksi monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

4.1 Laaja-alainen osaaminen

Opetussuunnitelmassa opetuksen yleiseksi tavoitteeksi on asetettu laaja-alaisen oppimisen kehittäminen. Se on tavoite, joka yhdistää lasten ja nuorten ohjaamista ja opettamista, aina varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen asti.

Laaja-alainen osaaminen on tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostama kokonaisuus. Se on myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alainen oppiminen käsittää niiden tietojen ja taitojen oppimista, joita tarvitaan tulevaisuudessa opiskelussa, työelämässä ja aktiivisena kansalaisena toimittaessa. Tavoitteena on ihmisenä ja kansalaisena kasvaminen.

Laaja-alainen osaaminen rakentuu eri osa-alueista:

- ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
- monilukutaito (L4)
- tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
- työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
- osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Jokainen oppiaine edistää osaltaan laaja-alaisen osaamisen taitoja.

4.2 Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Laaja-alaisessa oppimisessa painotetaan ilmiöpohjaista oppimista ja opetusta. Se tarkoittaa keskittymistä johonkin eri oppiaineita yhdistävään teemaan tai aiheeseen. Ilmiöpohjaista opetusta toteutetaan oppiaineiden rajat ylittävien projektien ja opintokokonaisuuksien avulla. Tavoitteena on kokonaisvaltainen asian omaksuminen, jossa kokonaisuutta tarkastellaan ilmiöstä käsin.

Kirjastoyhteistyö voi niveltyä laaja-alaisen osaamisen ja ilmiöpohjaisen oppimisen myötä kaikkien eri oppiaineiden opetukseen. Kirjastosta löytyy esimerkiksi eri ikäryhmille suunnattua tietoa maista ja kansoista, historiasta ja nykypäivästä, taiteesta ja tieteestä, luonnosta, eläimistä ja ihmisistä sekä paljon muusta.

4.3 Monilukutaito

Monipuoliset luku- ja kirjoitustaidot, monilukutaito, on yksi laaja-alaisen oppimisen osa-alueista. Tavoitteena on erilaisten viestien tulkinnan, tuottamisen ja arvioinnin taito.

Monilukutaito liittyy ajattelutaitoihin: kykyyn hankkia, muokata, tuottaa, esittää, arvioida ja arvottaa tietoa. Monilukutaito pohjautuu laajaan tekstikäsitteeseen ja se kattaa kaikki erilaiset lukutaidot, esimerkiksi peruslukutaidon, kirjoitustaidon, kuvalukutaidon, matemaattisen lukutaidon, medialukutaidon ja digitaalisen lukutaidon. Monilukutaidon tavoitteena on parantaa myös luetun ymmärtämistä ja kirjoittamisen taitoja. Monilukutaito ei kuulu vain äidinkieleen vaan kaikkiin oppiaineisiin.

Monilukutaitoa harjoitellaan jatkumona koko perusopetuksen ajan, osana kaikkien oppiaineiden opiskelua.

4.4 Monipuoliset oppimisympäristöt

Oppimisympäristöt ovat tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös erilaiset opiskeluvälineet, - materiaalit ja koulun ulkopuoliset oppimisympäristöt, joita käytetään osana opiskelua. Laajentuneet oppimisympäristöt ovat haaste mutta myös mahdollisuus koulun toimintakulttuurille.

5 Kirjasto kasvun ja oppimisen tukena

Kirjastolaissa korostuvat kansalaisten sivistykselliset oikeudet ja tiedollinen tasa-arvo. Kirjasto välittää kulttuuriperintöä ja tukee monikulttuurisuutta sekä yhteiskunnan moninaisuutta.

Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen kirjastolain mukaan kirjaston tehtävänä on:

- 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin;
 - 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;
 - 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta;
 - 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon;
 - 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan;
 - 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua;
- (Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016), astunut voimaan 1.1.2017).

Laaja-alainen osaaminen ja ilmiöpohjainen oppiminen, monilukutaito sekä monipuoliset oppimisympäristöt ovat kohtia, joissa kirjasto voi toimia koulun ja varhaiskasvatuksen tukena. Monilukutaidon tukeminen on yksi kirjaston perustehtävistä.

Kirjasto on ns. kolmas tila koulun ja kodin välissä. Lapsille ja nuorille kirjasto on ei-muodollinen oppimistila ja kohtaamispaikka. Se on turvallinen ja virikkeellinen paikka viettää aikaa. Kirjasto tarjoaa myös apuvälineitä lukemisen ja keskittymisen harjoittelun tukemiseen. Kirjastolla on lainattavia nepsyvälineitä kotona kokeiltavaksi. Nepsy-välinekokoelmat löytyvät Lohjan pääkirjastosta ja Saukkolan kirjastosta, mutta niitä voi varata noudettavaksi myös muihin Lohjan kirjastoihin.

Lohjan kirjastoverkko on kattava ja kiinteiden kirjastojen palveluita täydentää kirjastoauto Saima. Saima tuo kirjastopalvelut kaikille Lohjan päiväkodeille ja kouluille, jotka eivät ole kiinteän kirjaston läheisyydessä.

5.1 Kirjasto monilukutaidon kehittymisen tukena

Monilukutaidon tukeminen on osa kirjaston, koulun ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä. Työtä voidaan tehdä yhdessä, jakaen omaa osaamista.

Hyvä luku- ja kirjoitustaito on pohjana monilukutaidolle. Kirjastot tukevat toiminnallaan hyvien tiedonhallinta- ja monilukutaitojen kehittymistä. Monilukutaito sisältää myös medialukutaidon. Hyvään medialukutaitoon kuuluu kyky ja taito hakea tietoa erilaisista lähteistä, kyky arvioida ja verrata tietolähteitä ja taito soveltaa tieto omaan tarpeeseen sekä tuottaa sitä itse. Kriittisen medialukutaidon oppiminen on elinikäinen prosessi. Tekijänoikeuksien tuntemus on osa vastuullista mediankäyttöä. Medialukutaito sisältyy kahteen laaja-alaiseen osaamisalueeseen, monilukutaitoon sekä tieto- ja viestintäteknologiaan.

Kirjastossa on monipuolisesti eri medioita. Kirjojen lisäksi on äänikirjoja, lehtiä, musiikkia, elokuvia ja pelejä. Kirjaston kokoelma sisältää faktaa ja ktiota. Aineistoa löytyy niin kirjastosta kuin e-aineistona verkosta. Sitä voi käyttää paikan päällä tai etänä. E-aineistoja tarjoaa myös vuonna 2024 avattu kuntien yhteinen E-kirjasto.

Monilukutaito on keskeinen taito, joka auttaa selviämään opinnoissa, työelämässä ja arjen asioiden hoidossa. Kirjasto tarjoaa tilan, monipuolisen, valikoidun ja järjestetyn kokoelman sekä asiantuntevan henkilökunnan antaman palvelun kaikkien kansalaisten käyttöön. Kirjaston käyttötaidosta ja kirjaston tarjoamien palveluiden tuntemisesta on hyötyä lapsille ja nuorille koko elämän ajan.

5.2 Tiedonhankinta- ja hallintataitojen tukeminen

Tiedonhallintataidot ovat osa medialukutaitoa. Koulujen tukeminen tiedonhallintataitoihin opastamisessa on yksi kirjaston perustehtävistä. Hyvät tiedonhankintataidot antavat valmiuksia laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle ja elinikäiseen oppimiseen. Niistä on hyötyä myöhemmin niin työelämässä kuin aktiivisena kansalaisena toimittaessa.

Tiedonhallintataitoa on tiedontarpeen määrittelemine, tiedon etsiminen erilaisista lähteistä, tarvittavan tiedon valitseminen, tiedon järjestäminen ja tulosten esittelemine ja lopuksi tiedonhankintaprosessin arvioimine. Löydetyn tiedon luotettavuutta ja käyttökelpoisuutta pitää osata arvioida kriittisesti. Tiedonhallintaan kuuluu myös tekijänoikeuksien perustietojen hallinta. Tiedonhallintataitoja tarvitaan kaikissa oppiaineissa. Parhaiten tiedonhallintataitojen oppiminen motivoi, kun sen yhdistää todelliseen, monialaiseen osaamiseen liittyvään oppimistehtävään.

Tiedonhankinta- ja hallintataitojen alkeita harjoitellaan jo ala- ja yläkoulujen kulttuuripolkukäyntien yhteydessä. Tiedonhankinnan opetusta syvennetään toisen asteen opinnoissa. Lukiolle tarjottavan tiedonhaunopetuksen lisäksi, kirjasto on toteuttanut Luksialle tiedonhaunopetuspaketin, jota opettaja voi itse hyödyntää opetuksessaan. Tukea tiedonhakuun ja kirjastonkäyttöön tarjotaan myös muiden oppilaitosten opiskelijaryhmille.

5.3 Pedagogiset informaattikot

Lohjan kaupunginkirjastossa työskentelee vuodesta 2024 alkaen kaksi pedagogista informaattikkoa, joilla on sekä pedagoginen että kirjastoalan koulutus. He vastaavat koko kirjaston tasolla tehtävästä varhaiskasvatus- ja kouluyhteistyöstä. Jokaisessa lähikirjastossa tehdään myös paikallista yhteistyötä lähipäiväkotien ja -koulujen kanssa.

Pedagogisten informaattikojen toimenkuvat ovat jaettu siten, että toinen heistä kehittää ja koordinoi varhaiskasvatus- ja alakouluyhteistyötä 4. vuosiluokkaan saakka. Lisäksi hän on vastuussa ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä ja toteuttamisesta kokonaisuudessaan. Hän toimii myös kahden monitoimijatalon kirjaston (Routionmäki ja Ojaniittutalo) yhteyshenkilönä, koordinoijana ja kokoelmavastaavana. Hän on kirjaston lastentiimin vetäjä.

Toinen pedagoginen informaattikko kehittää ja koordinoi koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä 5. luokasta ylöspäin aina toiselle astelle saakka ja vastaa yläkoulujen osalta myös yhteistyön toteuttamisesta. Hän on kirjaston nuortentiimin vetäjä.

Molemmat pedagogiset informaattikot järjestävät tiedonhaun ja kirjastonkäytön opetustunteja ja kirjavinkkausta kirjastoissa ja kouluissa sekä tuottavat materiaalia kirjastossa tehtävää varhaiskasvatus- ja kouluyhteistyötä varten. Molemmat osallistuvat Lukki-kirjastojen lasten- ja nuortentyöryhmän yhteistyöhön ja kuuluvat kaupungin lukutaitostrategiaryhmään, äidinkielen kehittämisryhmään sekä Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmään kirjaston edustajina. Lisäksi he saattavat ajoittain kuulua laajempiin monen kunnan yhteistyöverkostoihin, kuten Alueellisen kehittämiskirjaston työryhmiin. Pedagogiset informaattikot toimivat kirjaston yhteistyötahona

kaupungin Kulttuuripolun kehittämistyössä. He vastaavat yhdessä kirjaston osalta tämän yhteistyösuunnitelman ajantasaisuudesta sekä OPS-yhteistyöstä.

5.4 Monitoimijatalot

Lohjan monitoimijatalot -hanke oli osa vuosina 2014–2017 toteutettavaa valtakunnallista oppimisympäristöjen kehittämishanketta. Monitoimijatalot-hankkeen tarkoituksena oli kehittää koulujen ympärille useampien toimijoiden yhteisiä palvelukeskuksia, joissa lähialueiden asukkaat saavat joustavasti palveluja aamusta iltaan. Hankkeeseen osallistui neljä lohjalaista aluetta: Mäntynummen alue, Ojaniittutalo, Routionmäki ja Nummen alue. Hankkeen tavoitteena on oppimisympäristöjen kehittäminen, hallintokuntien rajojen ylittäminen, johtamiskulttuurin kehittäminen, talojen käyttö aamusta iltaan, henkilöstö kokonaisresurssina – tehtäväkuvien laajentaminen ja monialaistaminen, yhteisöllisen toimintakulttuurin luominen, kustannustehokkuus, asiakaslähtöisyys – palvelurakenne vauvasta vaariin sekä tilojen, välineiden, kalusteiden ja teknologian monipuolinen käyttö.

Monitoimijatalot aloittivat toimintansa kesäkuussa 2016. Tällöin taloille valittiin monitoimijatalojen johtajat. Mäntynummen lähikirjasto muutti uuteen taloon jo vuonna 2012. Mutta vuonna 2016 Mäntynummen kirjastosta tehtiin myös omatoimikirjasto, eli kirjastossa voi asioida omatoimisesti ennen ja jälkeen palveluajan sekä viikonloppuisin. Vuonna 2024 Mäntynummen kirjasto joutui muuttamaan väistötilaan kauemmaksi Mäntynummen koulusta, jolloin myös Mäntynummen yläkoululaiset siirtyivät väistötiloihin Lohjan keskustaan ja pääkirjaston läheisyyteen. Väistötilassa ei ole käytössä omatoimikirjastoa, mutta uuteen lähivuosiin valmistuvaan monitoimijataloon on suunnitteilla tilat kirjastolle, jota voidaan käyttää myös omatoimisesti.

Ojaniittutalo avattiin virallisesti alueen asukkaiden käyttöön syksyllä 2016 ja Routionmäki elokuussa 2017. Ojaniittutalossa kirjasto otettiin käyttöön tammikuussa 2017 ja Routionmäellä lokakuussa 2017. Ojaniittutalon ja Routionmäen kirjastot toimivat ensisijaisesti talossa olevien päiväkotien ja koulujen kirjastoina. Ojaniittutalon kirjasto on lisäksi auki muille käyttäjille neljän tunnin ajan yhtenä iltana viikossa. Routionmäen kirjasto toimii omatoimikirjastona ja on auki arki-iltaisain sekä viikonloppuisin. Näissä kahdessa kirjastotoimipisteessä ei ole vakituista kirjastoammatillista henkilökuntaa. Kaupunginkirjaston toinen pedagoginen informaattikko vastaa kirjastojen kokoelmatyöstä, toimii yhteyshenkilönä, järjestää kirjastonkäytönopetusta, kirjavinkkausta ja muuta kirjastoon liittyvää opastusta, mutta päivittäistä kirjastotyötä näissä tekevät monitoimijatalojen henkilökunta.

Nummen monitoimijatalo aloitti toimintansa samaan aikaan kuin muutkin monitoimijatalot. Tähän taloon ei kuitenkaan suunniteltu kirjastoa, koska kaupunginkirjaston yksi lähikirjastopiste sijaitsee Saukkolassa, joka on lähietäisyydellä.

Lohjan monitoimijatalot -hankkeen jälkeen on Lohjalle avattu myös uusi Ojamotalo vuonna 2021. Ojamotalossa toimii kirjasto, joka on myös omatoimisesti auki oleva kirjasto, nuorisotila, esikoulu, yhtenäiskoulu, varhaiskasvatuksen ryhmiä sekä kotihoidon palvelut.

5.5 Valtakunnalliset kirjastopalvelut

Suomessa on valtakunnallisia erityiskirjastopalveluita, joiden käyttöön saa opastusta Lohjan kirjastosta. Alla on kerrottu tarkemmin keskeisimmistä palveluista, joita voi hyödyntää opettajajohtoisesti opetuksessa tai itsenäisessä opiskelussa.

5.5.1 Saavutettavuuskirjasto Celia

Valtakunnallinen saavutettavuuskirjasto Celia on valtion erikoiskirjasto, joka tukee yhdenvertaisuutta lukemisessa ja oppimisessa. Celia tuottaa ja välittää ääni- ja pistekirjoja sekä muita erikoisvalmisteisia kirjoja ja oppimateriaaleja. Celian asiakkaaksi voi liittyä Lohjan kirjaston kautta kaikki, joille tavallisen kirjan lukeminen on vaikeaa lukivaikeuden, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi. Koulujen erityisopettajat voivat myös pyytää Celiasta käyttäjätunnuksia oppilaille, joilla on näitä haasteita.

5.5.2 Monikielinen kirjasto

Monikielinen kirjasto on valtakunnallinen palvelu, joka tarjoaa maahanmuuttajille mahdollisuuden lukea kirjallisuutta omalla äidinkielellä. Monikielisen kirjaston valikoimiin kuuluu aineistoa niin aikuisille, nuorille kuin lapsillekin noin 80 kielellä. Valtaosa Monikielisen kirjaston aineistosta on kirjoja, mutta kokoelmista löytyy myös musiikkia, elokuvia ja aikakauslehtiä.

Monikielisen kirjaston kokoelma sijaitsee Helsingissä Pasilan kirjastossa ja sen aineisto on Lohjan kirjastojenkin asiakkaiden haettavissa suoraan Helmet-verkkokirjaston kautta. Monikielisen kirjaston aineistoa voi tilata suoraan Lohjan kirjaston kautta. Monikielisestä kirjastosta tilatut kaukolainat ovat asiakkaille maksuttomia.

5.5.3 E-kirjasto

E-aineistoja tarjoaa vuonna 2024 avattu kuntien yhteinen E-kirjasto. Jokaisella Lohjan asukkaalla on mahdollisuus ladata itselleen mobiililaitteella käytettävä E-kirjastosovellus ja käyttää sen palveluita. E-kirjasto vaatii vahvan tunnistautumisen. E-kirjaston asiakkuus ei vaadi Lohjan kaupunginkirjaston kirjastokorttia. E-kirjasto tarjoaa e-kirjoja, e-äänikirjoja ja digilehtiä eri kielillä. E-kirjastossa on aineistoja suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi sekä jonkin verran muilla kielillä.

5.5.4 Muita palveluja

Finna on hakupalvelu, jonka kautta pystyy etsimään kotimaisten kirjastojen, arkistoiden ja museoiden aineistoja. Lisäksi Finnassa on mukana kotimaisia julkaisuarkistoaineistoja tarjoavia tutkimuslaitoksia ja muita toimijoita, jotka tuovat Finnaan tieteellisiä julkaisuja tai tiettyyn aihepiiriin keskittyviä materiaaleja. Finnasta voi hakea esim. kirjallisuutta, kuvia, oppimateriaaleja, videoita, taideteoksia ja opinnäytetöitä.

Project Gutenberg-kokoelmasta löytyy suomenkielistä kaunokirjallisuutta digitoituna. Lähinnä klassikoita sisältävästä kokoelmasta pystyy lukemaan teoksia maksutta. Suuri osa teoksista on epub-formaatissa, joiden lukemiseen tarvitaan lukuohjelma, esim. Adobe Digital Edition, jonka voi ladata Adoben verkkosivuilta tai mobiililaitteeseen sovelluskaupasta.

Ilmainen Children´s Library -sivusto tarjoaa vapaan pääsyn useisiin erikielisiin lasten aineistoihin. Palvelun "simple search" -toiminnon kautta voi myös etsiä tietyn ikäisille sopivaa luettavaa. Valittavina kielinä ovat muun muassa arabia, hindi, persia/farsi, swahili ja kymmenen muuta.

5.6 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillinen yhteistyö perustuu erilaisen ammattitaidon ja -tiedon yhdistämiseen. Kirjastossa työskentelevät ovat ammattilaisia, jotka ovat saaneet koulutuksensa tiedon hankintaan, etsimiseen ja sisällön arviointiin. He tuntevat aineistot ja kirjaston kokoelmat. Opettajat ja varhaiskasvatushenkilöstö

tuntevat opetettavan alan tai aineen sekä oppilaansa. Heillä on hyvä oppimisen, ohjauksen ja opetuksen asiantuntemus. Molempien ammattiryhmien asiantuntemus voidaan yhdistää lasten ja nuorten oppimisen edistämiseksi. Yhteistyö palvelee molempia osapuolia.

Lohjan lukutaitostrategiassa on mainittu, että jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä ja koulussa on nimetty kirjastovastaava. Kirjastovastaavilla ja kirjastolla on yhteisiä tapaamisia 2-4 kertaa lukuvuoden aikana. Kirjaston pedagogiset informaatikot suunnittelevat tapaamisten sisältöä yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja koulujen edustajien kanssa (mm. eri hankkeissa työskennelleiden lukututorien kanssa).

Hyvä ja toimiva käytäntö on myös ollut vuosittaiset koulun ja varhaiskasvatuksen yhteiset palaverit lähikirjastonsa kanssa, joiden pitäminen kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Niissä kirjastokäyntien sisällöt kiinnitetään opetus- tai varhaiskasvatussuunnitelmaan ja kytketään oppimisympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin. Oppimisen tavoitteet ja prosessit jaetaan ja tehdään näkyviksi. Palaverissa sovitaan toiveiden ja tarjonnan pohjalta seuraavan lukuvuoden yhteistyön sisällöstä. Sovittu yhteistyö kirjataan molempien tahojen toimintasuunnitelmaan.

6 Varhaiskasvatukselle ja kouluille tarjottavat kirjastopalvelut

Kirjastolla on monenlaisia palveluja yhteisöille ja niitä kehitetään jatkuvasti. Tarkempia tietoja kirjaston varhaiskasvatukselle ja kouluille tarjoamista palveluista löytyy Lukki-kirjastojen nettisivuilta osoitteesta: <https://lukki.nna.>

6.1 Kirjaston peruspalvelut

Kirjaston peruspalveluihin kuuluvat lainauskäynnit, yhteisökortti ja erilaiset e-palvelut. Varhaiskasvatukselle tarjottavista kohdennetuista palveluista löytyy lisätietoa luvusta 8. Kouluille tarjottavat palvelut on kuvattu luvussa 9.

6.1.1 Lainauskäynnit

Luokat ja ryhmät ovat tervetulleita kirjastokäynnille lainaamaan, katselemaan kirjoja tai osallistumaan tapahtumaan tai satuhetkeen. Käynnistä ei välttämättä tarvitse ilmoittaa etukäteen, mutta toki voi ottaa yhteyttä kirjastoon ja varmistaa, ettei samanaikaisesti ole tulossa muita ryhmiä. Omatoimikirjastoja voi käyttää myös silloin, kun henkilökunta ei ole paikalla.

Myös niiden kirjastojen kanssa, joissa ei ole omatoimiaikaa, voi sopia käynnistä aukioloajan ulkopuolella. Muista kuin aukioloaikoina tapahtuvista lainauskäynneistä, kirjasto toivoo etukäteistietoa mahdollisimman ajoissa.

Kirjaston henkilökunta voi kerätä aineistoa sovitusti lainauskäyntiä varten. Henkilökunta myös avustaa mukavan luettavan löytämisessä.

Kirjastoauto palvelee niitä kouluja ja päiväkoteja, jotka eivät sijaitse koulujen tai päiväkotien välittömässä läheisyydessä. Pysäkkiajat voi varmistaa Lukki-kirjastojen nettisivuilta.

6.1.2 Yhteisökortti

Päiväkodit ja koulut voivat hankkia kirjastokortiksi ns. yhteisökortin. Yhteisökorttihakemuksen allekirjoittaa allekirjoitusoikeuden omaava henkilö esim. koulun rehtori tai päiväkodinjohtaja. Hakemukseen merkitään myös ryhmän yhteyshenkilön tiedot. Yhteisökortin voimassaoloaika on seuraavan elokuun alkuun. Kortin voimassaoloa jatketaan tietojen päivittämisen jälkeen. Yhteisökortilla ei saa lainata aineistoa henkilökunnan omaan käyttöön.

Yhteisökortilla lainattavan aineiston laina-ajat ovat samat kuin muilla lainoilla. Lainaraja on 200 lainaa. Jos lainattu aineisto katoaa tai turmeltuu, yhteisö on korvausvastuussa kirjastolle, ei kortin yhteyshenkilö. Yhteisökortti on palautettava kirjastoon yhteyshenkilön työpaikan tai työsuhteen päättyessä.

6.1.3 E-palvelut

Lukki-kirjastoilla (Lohja, Karkkila, Vihti) on yhteinen Finna-nettisivu, joka sisältää kirjaston verkkopalvelut (aineistohaku, varaukset, asiakkaiden omat tiedot). Nettisivuilta löytyy myös kaikkien kirjastojen aukioloajat ja yhteystiedot, tietoa kaikista kirjaston palveluista sekä ajankohtaiset tiedotteet ja tietoa tapahtumista. Lisäksi sivustolta löytyy kirjavinkkejä ja linkkejä hyödyllisille sivustoille.

Lohjan kirjastot tarjoavat asiakkailleen lisäksi kotimaisia sanomalehtiä, joita voi lukea ePress-palvelun kautta kirjastojen tietokoneilla ja kirjaston langattomassa verkossa. Lehdistä on palvelussa kahden vuoden lehtiarkisto, josta voi etsiä artikkeleita hakutoiminnon avulla.

Lisäksi kirjastojen e-palveluista löytyy musiikkipalvelu [Naxos Music Library](#), jonka kautta voi kuunnella pääosin klassista musiikkia, mutta myös jazzia ja maailmanmusiikkia.

6.2 Kirjasto tilana

Kirjasto tarjoaa tilana monenlaisia mahdollisuuksia. Kaikissa Lohjan kirjastoissa on oma lasten- ja nuortenosasto. Kirjastoissa järjestetään mahdollisuuksien mukaan vaihtuvia tapahtumia ja näyttelyitä kaiken ikäisille.

6.2.1 Kirjasto oppimisympäristönä

Kirjastot tarjoavat paikan laajentaa oppimisympäristöä luokan tai päiväkodin ulkopuolelle. Ne ovat informaation oppimisen tiloja. Kirjasto tarjoaa pääsyn tietoon ja mahdollistaa elinikäisen oppimisen. Kirjastoon voi tulla työskentelemään, tekemään läksyjä tai lukemaan ja katselemaan kirjoja ja lehtiä.

Kirjasto on monelle lapselle ensimmäinen paikka olla asiakkaana, julkisten palveluiden käyttäjänä. Oma kirjastokortti on tärkeä.

6.2.2 Kirjasto näyttely- ja esiintymistilana

Kirjasto tarjoaa mahdollisuuksien mukaan [tilan oppilastöiden näyttelyihin](#) tai oppilaiden valmistamiin esityksiin. Päiväkotit tai koulut voivat näin esitellä osaamista laajemmalle yleisölle.

6.2.3 Kirjasto oleskelutilana

Kirjasto on ns. kolmas tila koulun ja kodin välillä. Kirjasto on turvallinen paikka lapsille ja nuorille tavata tuttuja, lueskella ja viettää vapaa-aikaa. Kirjasto tarjoaa tilan rauhoittumiseen ja rentoutumiseen.

6.2.4 Kirjasto tapahtumapaikkana

Kirjastot järjestävät mahdollisuuksien mukaan satutunteja, nukketatteriesityksiä, konsertteja ja näyttelyitä eri-ikäisille kävijöille. Myös peli-iltoja ja erilaisia työpajoja järjestetään eri kirjastoissa. Kirjastolla on myös eri teemojen ympärille rakennettuja vaihtuvia aineistonnäyttelyitä. Kirjaston toimintaan tutustuminen ja siellä järjestettäviin tapahtumiin osallistuminen, laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle.

6.2.5 Omatoimikirjastot

Mäntynummen (omatoimea ei väistötiloissa), Ojamon ja Routionmäen kirjastojen lisäksi Lohjalla on myös kaksi muuta omatoimikirjastoa: Karjalohjan ja Pusulan kirjastot. Omatoimikirjastoissa voi asioida myös palveluaikojen ulkopuolella, kirjautumalla sisään kirjastokortilla ja siihen liitettyä tunnusluvulla. Varhaiskasvatusryhmien ja koululuokkien on mahdollista asioida omatoimikirjastoissa ryhmän tai luokan yhteisökortilla.

6.3 Kirjastoauto

Useampi lohjalainen koulu tai päiväkotiki ei sijaitse kiinteään kirjaston läheisyydessä. Niiden kirjastopalveluista huolehtii kirjastoauto Saima. Pienimmillä kouluilla ja päiväkodeilla kirjastoauto käy joka toinen viikko. Vilkkaimmilla koulupysäkeillä Saima käy viikoittain.

Kirjastoauton mukana oleva aineistokokoelma on pienempi kuin kiinteään kirjaston, mutta aineiston vaihtuvuus on suurempi. Kirjastoautoon voi varata aineistoa kaikista muista Lukki-kirjastoista. Koulut ja päiväkodit voivat pyytää etukäteen aineistoa haluamastaan aiheesta tai haluamalleen ikäryhmälle sopivia kirjoja. Myös koulusarjakassit kulkevat kouluille ja päiväkodeille kirjastoauton välityksellä. Kirjastoautossa pystytään järjestämään myös esikoululaisten kulttuuripolkuohjelma, eli eskarileikki, niille ryhmille, joiden on vaikea päästä kiinteään kirjastoon käymään.

6.4 Ammatillinen ja materiaallinen tuki

Finna tuo Suomen kirjastojen, museoiden ja arkistojen aineistot kaikkien saataville. Lukki -kirjastojen Finna on Lohjan, Karkkilan ja Vihdin kirjastojen yhteinen verkkokirjasto. Sieltä löytyy tietoa Lohjan kaupunginkirjaston eri kirjastopisteiden aukioloajoista ja palveluista. Sivun kautta pääsee tietokantoihin sekä e-aineistoina oleviin kirjoihin ja lehtiin. Kirjojen varaukset ja lainojen uusimiset voi myös tehdä tätä kautta. Sivulla on tietoa esimerkiksi kirjastoissa järjestettävistä tapahtumista. ”*Lapset ja nuoret*” sekä ”*Koulut ja yhteisöt*” -otsikoiden alta löytyy kouluille ja varhaiskasvatukselle kohdistettua tietoa ja hyödyllisiä linkkejä.

Lukukausien alussa elokuussa ja tammikuussa kirjastosta lähetetään tiedotteet kaikille Lohjan ala- ja yläkouluille sekä kaikkiin varhaiskasvatusyksiköihin ja esikouluihin. Infokirjeissä kerrotaan uusista palveluista ja muistutetaan jo aiemmin käytössä olleista yhteistyömuodoista.

Valtakunnalliset ja paikalliset koulutukset, joiden aiheena on esimerkiksi lukeminen tai mediakasvatus, hyödyttävät niin koulujen, varhaiskasvatuksen kuin kirjastojenkin henkilökuntaa.

Kirjaston edustaja voi tulla vanhempainiltaan esittelemään uutuuskirjoja tai kertomaan lukemisen tärkeydestä, mikäli kirjaston sen hetkiset resurssit antavat myöden ja asiasta on sovittu hyvissä ajoin ennen tilaisuutta.

Lohjan lukutaitostrategian mukaisesti kirjasto ja varhaiskasvatus sekä kirjasto ja perusopetus, pitävät lukuvuoden aikana 2-4 kertaa yhteistyötapaamisia, joissa keskustellaan mm. kirjaston ajankohtaisista asioista sekä kirjallisuuden ja lukemisen edistämisestä kouluissa ja päiväkodeissa. Suositeltavaa on myös, että kirjastot pitävät vuosittain oman alueen päiväkotien ja koulujen kanssa yhteistyötapaamisen, jossa sovitaan tulevan lukuvuoden yhteistyöstä.

6.5 Lukukampanjat, yhteiset hankkeet ja kirjaston vuotuistapahtumat

Vuodesta 2020 alkaen Lohjalla on ollut vuosittain meneillään useita eri lukemisen edistämishankkeita, joissa kirjasto on tehnyt yhteistyötä koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa. Pyrkimyksenä on kehittää pysyviä keinoja lasten ja nuorten lukutaidon ja -innon tukemiseen.

Kolmen kunnan yhteisen ”Lukuliikettä perheisiin” -hankkeessa 2019 - 2021 toteutetut esitteet 2-vuotiaiden huoltajille, suomeksi ja ruotsiksi, ovat olleet jaossa varhaiskasvatuksen kautta vuodesta

2021 lähtien. Esitteissä on tietoa lukemisen tärkeydestä, ikäryhmälle sopivia kirjavinkkejä sekä kirjastoinfoa.

Kirjaston eri toimipisteissä on järjestetty oppilaille mahdollisuus osallistua sanataidepajatoimintaan useana vuonna. Toimintaa on ohjannut hankerahoilla palkattu kirjaston ulkopuolinen asiantuntija. Myös erityisoppilaat on huomioitu ja Rautionmäen yhtenäiskoulun erityisoppilaille on toteutettu kirjaston hakemilla hankerahoilla sanataidepajatoimintaa omassa koulussaan.

Vuosien 2020 – 2026 välisenä aikana on Lohjalla ollut ”Lohja lukee! – Lojo läser!”-nimellä kolme eri OPH:n rahoittamaa hanketta. Näissä hankkeissa on toteutettu mm. kirjastosta lainattavat Iltasatulaukut varhaiskasvatukselle ja esikouluille sekä Santaidesalkut varhaiskasvatukselle ja kouluille. Ensimmäisen Lohja lukee! – Lojo läser! -hankkeen aikana edistettiin kirjaston yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa, nimeämällä kirjallisuus- ja kirjastovastaavat yksiköittäin (KiVa:t), jotka kirjasto kutsuu yhteisiin tapaamisiin muutaman kerran toimintavuoden aikana.

Lohjan lukutaitostrategian työstäminen aloitettiin toisen Lohja lukee -hankkeen myötä ja strategian jalkauttaminen aloitettiin kolmannen hankkeen aikana, vuonna 2024. Kesällä 2025 toteutettiin myös ensimmäisen kerran esikouluille ja kouluille suunnattu suuri Kesälukukampanja kirjaston ja Lohja lukee- hankkeen yhteistyönä. Kesälukukampanjasta on tarkoitus tehdä jokavuotinen perinne, jossa lasketaan syksyisin yhteen kaikkien osallistuneiden koulujen kesän aikana luettujen kirjojen määrä. Kirjaston pedagogiset informaattorit juhlistavat saavutusta lukujuhlien merkeissä kaikilla osallistuneilla kouluilla.

Kirjastolla on ollut erityisesti nuorille suunnattuja lukemisen edistämishankkeita muutama vuosien 2021 ja 2025 välillä. Viimeisimmässä nuortenhankkeessa ”Lukutaidon eväitä elämän reppuun” on tarjottu mm. yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille erilaisia kirjallisuuteen liittyviä pajoja ja räätälöity pajoja myös opettajien toiveista.

Lukukampanjat ovat innostaneet eri-ikäisiä lapsia ja nuoria lukemaan tavoitteellisesti tai aiempaa enemmän. Myös perheet on saatu mukaan. Yhteiset hankkeet voivat olla valtakunnallisia, kunnallisia tai paikallisia, lähimmän kirjaston ja koulun tai päiväkodin kesken toteutettuja.

Tämän dokumentin liitteistä (liite 1) löytyy vuosittaisia kirjoihin tai lukemiseen liittyviä teemapäiviä. Nämä päivät sopivat hyvin varhaiskasvatuksen tai koulujen kanssa yhdessä toteutettaviksi esim. näyttelyiden tai kirjaesittelyiden muodossa.

6.6 Muu yhteistyö

Kirjasto tekee myös hakeutuvaa kirjastotyötä pitämällä pop up -kirjastoja sopimuksen mukaan. Vuonna 2025 kirjasto hankki myös kirjastopyörän erilaisissa tapahtumissa käytettäväksi.

Kirjasto aloitti lukiolaisille tarkoitetun kirjallisuuspiirin syksyllä 2025. Kirjallisuuspiiriin osallistumisesta saa opintopisteitä.

Kirjaston tiloissa vapaaehtoiset tarjoavat erilaisia toimintamuotoja kuten lukukoiratapaamisia ja läksykerhoja.

7 Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteistyömuodot

Kirjaston yhteistyö varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kanssa, pohjautuu vahvasti voimassa oleviin varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmiin.

7.1 Varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena (esim. leikkipuisto- ja kerhotoimintana). Lohjalla esiopetuksen järjestämisvastuu on varhaiskasvatuksella. Esiopetusta järjestetään sekä päiväkotien että koulujen tiloissa. Lohjan kaupungin järjestämän esiopetuksen lisäksi esiopetusta tarjoavat yksityiset palveluntuottajat päiväkotien yhteydessä.

Lohjan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa varhaiskasvatuksen toteuttamista, arviointia ja kehittämistä koko varhaiskasvatuksen kentällä. Esiopetuksen toimintaa ohjaa esiopetuksen opetussuunnitelma. Tämä yhteistyösuunnitelma on ollut edellä mainittujen dokumenttien täydentävä asiakirja jo vuodesta 2017 alkaen ja on löytynyt myös Lohjan varhaiskasvatuksen peda.net-sivuilta.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Ne turvaavat lasten oppimiselle yhtenäisen polun.

Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se vahvistuu vähitellen oppimisen polun aikana eri tiedon- ja taidonaloihin liittyvässä opiskelussa sekä arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kuvataan kuusi toisiinsa liittyvää laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta:

- ajattelu ja oppiminen
- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito
- digitaalinen osaaminen / tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen

Alla on otteita jokaisesta laaja-alaisen osaamisen osa-alueesta kirjastoyhteistyön näkökulmasta. Kunkin otsikon alta löytyy lopuksi → -merkin jälkeen, miten kirjasto esimerkiksi pystyy tukemaan lapsen kehittymistä eri osa-alueilla.

Ajattelu ja oppiminen

- tiedon hankkiminen, jäsentäminen ja uuden luominen
 - luova ja kriittinen ajattelu
 - muistin ja mielikuvituksen kehittäminen
 - ympäristön ilmiöiden jäsentäminen, nimeäminen ja kuvaaminen
 - kysyminen ja kyseenalaistaminen
- lastenkirjallisuus, sadut, lorut, tietokirjallisuus.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- vuorovaikutustaidot: taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä
- yhteistyötaidot: myönteisten ihmissuhteiden luominen ja ongelmatilanteiden rakentava ratkaiseminen
- omien ja toisten tapojen ja perinteiden ymmärtäminen ja kunnioittaminen
- käyttäytyminen eri tilanteissa ja toimiminen erilaisten ihmisten kanssa
- ystävällisyys ja hyvät tavat
- lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen tutustuminen
- kielitietoisuuden kehittyminen ja itsensä ilmaiseminen eri keinoin

→lastenkirjallisuus, kirjat eri kulttuureissa elävistä ihmisistä ja heidän elämästään, kirjat omasta ja eri kulttuureihin liittyvistä juhlaperinteistä, sosiaaliset taidot ja hyvät tavat lastenkirjallisuudessa

→kirjastokäynnit, esim. hyvien tapojen harjoittelu kirjastokäynnillä & kirjastossa käyttäytyminen

→satutuokiot

→kirjakassit toivotusta teemasta

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- itsestä, toisista, omista tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä huolehtiminen
- ohjataan tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja
- ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti, mm. liikenteessä
- tunnetaitojen vahvistaminen: tunteiden havaitseminen, tiedostaminen ja nimeäminen (varhaiskasvatus)

→ kirjaston asiakkaana toimiminen: kirjaston aineiston käsittely ja lainatusta aineistosta huolehtiminen

→ kirjaston käyttäminen on kestävää kehitystä: kaikkea ei tarvitse omistaa itse, käsitellään kirjastoaineistoa varoen, jotta mahdollisemman monella olisi siitä iloa

→ kauno- ja tietokirjallisuus: kirjat auttavat asettumaan toisen asemaan, katsomaan asioita eri näkökulmista ja kehittämään empatiakykyä

→ kirjastokäynti: harjoitellaan turvallista liikkumista liikenteessä

Monilukutaito

- ilmaisu ja vuorovaikutus: erilaisten viestien tulkinta ja tuottaminen
- kuvalukutaidon, peruslukutaidon, numeerisen lukutaidon sekä medialukutaidon kehittäminen
- asioiden ja esineiden nimeäminen, erilaisten käsitteiden opettelua
- mahdollisuus kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse

Monilukutaidon kehittyminen vaatii aikuisen mallin, rikkaan tekstiympäristön, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja.

→ kirjaston palvelut: esim. monipuolisesti aineistoa eri muodoissa: kirjat, lehdet, musiikki, elokuvat ja pelit sekä mm. kirjastokäynnit, tapahtumat ja näyttelyt, satutuokiot, Eskarileikki

→ kirjaston Satupolku: kirjavinkkilistat eri aiheista ja lapselle annettava mahdollisuus piirtää junanvaunuihin matkustaja (esim. kirjassa esiintynyt hahmo)

Digitaalinen osaaminen / Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- tutustutaan erilaisiin digitaalisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin
- tuetaan lasten ymmärrystä digitaalisuudesta – sen vastuullista ja turvallista käyttöä
- mahdollisuus kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse

→ esim. erilainen ammattikirjallisuus aiheeseen liittyen: digiturvataidot lapsille tai tietokirjallisuus erilaisista peleistä

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Tuetaan lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustetaan oma-aloitteisuuteen.

- lapset ovat mukana vaikuttamassa
- yhteiset säännöt ja sopimukset

→ omat kirjavallinnat kirjastokäynneillä

→ esikoululaisten kulttuuripolkukäynti: Eskarileikki

7.1.1 Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä alueita. Asioita ja ilmiöitä tarkastellaan laaja-alaisesti. Oppimisen alueita yhdistämällä voidaan toteuttaa lasten kiinnostuksen kohteisiin ja ideoihin perustuvia eri laajuisia projekteja.

- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kasvan, liikun ja kehityn

Kielten rikas maailma ja ilmaisun monet muodot

Media on kiinteä osa jo pienen lapsen arkea. Se on keskeinen toiminta- ja oppimisympäristö. Lasten mediaympäristö kasvaa ja muuttuu jatkuvasti. Medioita voivat olla esimerkiksi kirjat, musiikki, elokuvat ja pelit. Lapsen ensimmäinen ja tärkein media on kirja.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien, kielitietoisuuden ja kielellisten identiteettien kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin, myöhemmin myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Esiopetuksessa kielestä tulee yhä vahvemmin lasten ajattelun, ilmaisun ja vuorovaikutuksen väline. Oman äidinkielen kehittyminen tunnekieleksi on lapselle tärkeää.

Yksi varhaiskasvatus ja esiopetusikäisten tärkeimpiä apuvälineitä edellä mainitun tehtävän toteuttamisessa ovat kirjat: kuvakirjat, loru- ja runokirjat, satukirjat, lastenkirjat sekä lasten tietokirjat. Kirjojen kiireetön ääneen lukeminen, kirjojen selailu ja kuvien katselu on tärkeää. Ääneen lukeminen edistää lasten kielellistä kehitystä: sana- ja ilmaisuvälineistö kasvaa ja monipuolistuu. Kieli antaa aineksia ajattelulle, tiedolliselle kehitykselle ja vuorovaikutukselle. Lukeminen auttaa muuttamaan ajatukset ja

tunteet sanoiksi. Ääneen lukeminen on aina vuorovaikutustilanne. Tärkeää on ääneen lukemisen jälkeen keskustella yhdessä luetusta ja siitä heränneistä tunteista ja ajatuksista. Tarinoita saa myös äänikirjoina.

Lukevan aikuisen malli on tärkeä. Perheiden mukaan saaminen ”lukutalkoisiin” olisi tärkeää. Kirjasto on pyrkinyt kehittämään perheitä tukevia palveluita esimerkiksi erilaisten hankkeiden myötä. Kirjat kehittävät mielikuvitusta ja luetun kuunteleminen keskittymiskykyä. Lukuhetki on myös rauhoittumisen hetki. Lorut ja kielellä leikkittely tuottavat lapselle iloa.

Kuvakirjat ovat lapsen ensimmäinen taidegalleria. Lapsen visuaalinen silmä kehittyy, kun hän saa nähdä mahdollisimman erilaisia kuvakirjakuvituksia. Kuva voi kertoa samaa tarinaa kuin tekstikin tai se voi täydentää tekstiä. Kuvista voidaan tunnistaa tuttuja tai oppia uusia asioita. Kuvat herättävät myös tunteita, joista voi keskustella. Lapsen ensimmäinen lukutaito on visuaalinen lukutaito.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kehitetään ilmaisun eri muotojen kuten musiikillista, kuvallista, sanallista ja kehoallista ilmaisua. Lapselle tarjotaan mahdollisuuksia nähdä ja kokea monipuolisesti taidetta ja kulttuuria. Kirjastoissa järjestetään ajoittaan esityksiä ja näyttelyitä, joita kannattaa hyödyntää.

Minä ja meidän yhteisömme

Kirjat opettavat lapsille sosiaalisia taitoja ja myötäelämistä. Kirjat nostavat esiin erilaisia tunteita ja niiden säätelyä. Lapset oppivat tuntemaan empatiaa samaistuessaan kirjan henkilöihin. Kirjojen pohjalta voidaan keskustella myös ystävydestä, oikeudenmukaisuudesta, pelosta, ilon ja surun aiheista sekä oikeasta ja väärästä. Lasten tunnetaitojen ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen on yksi tärkeimmistä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tehtävistä.

Kirjat antavat aineksia kehittää omaa identiteettiä. Niiden välityksellä voi tutustua jokapäiväiseen elämään Suomessa ja muissa maissa tai kulttuureissa. Erilaisiin katsomuksiin ja niihin liittyviin perinteisiin ja vuodenkiertoon liittyviin juhliin tutustuminen, vaikka kirjankin avulla, auttavat lapsia ymmärtämään yhteiskunnan monimuotoisuutta.

Kirjat kertovat menneisyydestä, nykyisyydestä ja tulevaisuudesta. Kirjojen lisäksi lapset tutustuvat myös muihin medioihin ja harjoittelevat niiden käyttöä.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Jokainen kuvakirja on myös tietokirja. Kirjat tekevät tutuksi arkiset esineet ja tapahtumat. Niiden avulla opitaan havainnoimaan, etsimään yksityiskohtia, nimeämään, laskemaan ja luokittelemaan asioita.

Kirjojen myötä päästään tutustumaan avaruuteen ja maan alle sekä kaikkeen mitä maan pinnalla on: ihmisiin, eläimiin ja kasveihin. Ajan käsite, vuoden- ja vuorokaudenajat tulevat tutuiksi niitä käsittelevistä kuva- ja tietokirjoista.

Kirjasto ja sen tarjoamat maksuttomat palvelut ja aineisto, joka kiertää lainaajalta toiselle, on yksi esimerkki kestävästä kehityksestä käytännön toteuttamisesta.

Kasvan, liikun ja kehityn

Jos kirjasto ei ole aivan päiväkodin tai esikoulun lähellä, matkalla kirjastoon voidaan samalla kerrata turvalliseen liikkumiseen liittyviä sääntöjä ja ohjeita.

Eskarileikki opastaa miten kirjastossa toimitaan. Kirjastokortti ja kirjaston aineiston käsittely opettavat vastuuta. Kirjastokäynneillä opitaan asiointia, asiakkaana toimimista ja oman kirjavalinnan tekemistä.

7.2 Kirjastoyhteistyön tavoitteet

Edellä kuvatusti, kirjasto pystyy palveluillaan tukemaan varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelman tavoitteita laajasti, erityisesti kirjallisuuden kautta. Lohjan omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa (2023), osiossa ”Kielten rikas maailma”, korostetaan, että lasten kanssa käydään kirjastossa ja myös perheitä kannustetaan käyttämään kirjaston palveluita. Varhaiskasvatus ja esiopetus mahdollistavat sen, että myös ne lapset, jotka eivät pääse vapaa-ajallaan kirjastoon, saavat kosketuksen kirjaston tarjontaan ja palveluihin.

Tavoitteita:

- kirjasto tutuksi lapsille oleskelu- ja oppimisympäristönä, erityisesti lastenosasto
- kirjaston käyttö- ja toimintaperiaatteet tutuksi (lainaaminen, palauttaminen, maksuttomuus)
- kirjaston kokoelmat tutuksi, erityisesti kuvakirjat ja tietokirjat
- kirjastoaineiston käsittelyn harjoittelu ja itsenäisten kirjalintojen tekeminen
- lukemaan innostaminen ja lukuharrastuksen kehittymisen tukeminen

7.3 Kirjaston palvelut

Kirjastolla on paljon varhaiskasvatukselle ja esiopetukselle suunnattuja palveluita ja yhteistyömuotoja, joita kehitetään jatkuvasti.

7.3.1 Kirjasto toiminta- ja oppimisympäristönä

Monipuoliset oppimisympäristöt kannustavat lapsia aktiiviseen, yhteisölliseen ja itsenäiseen oppimiseen.

Kirjasto varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteistyökumppanina tarjoaa virikkeitä täynnä olevan mutta kuitenkin rauhallisen oppimisympäristön. Lapset voivat tulla kirjastoon päivisin ryhmän kanssa tai vapaa-ajalla oman perheen mukana.

Kirjasto voi tarjota näyttelytilaa lasten töiden esittämiseksi laajemmalle yleisölle. On hienoa, kun omat perheenjäsenet, isovanhemmat, kummit ja muut lapselle läheiset ihmiset voivat tulla katsomaan näyttelyä.

7.3.2 Ohjatut ryhmäkäynnit

Kulttuuripolkukäynti - Eskarileikki

Kirjasto kutsuu kaikki esikoululaiset kulttuuripolkukäynnille lähimpään kirjastoon. Käynteihin liittyy elämyksellisyyttä ja osallistavaa tekemistä. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat tarjoavat elämyksiä ja vahvistavat lasten oppimismotivaatiota.

Tavoite: Kirjasto tutuksi, tarinat omaksi

- kirjasto tutuksi paikaksi: toimintaan, henkilökuntaan ja lastenosastoon tutustuminen
- kirjoihin tutustutaan kuunnellen ja katsellen
- kirjaston käytön opastusta lapsia osallistaen

Sisältö:

- Kirjaston lastenosaston ja paikalla olevan henkilökunnan esittely
- kokoelmien ja eri aineistomuotojen esittely
- kerrotaan lyhyesti kirjastokortista
- lainaus ja palautus
- kirjaston aineistojen käsittely
- kirjastossa käyttäytyminen
- pieni lukuhetki tai kirjojen esittelyä
- esite kotiin vietäväksi: kirjanmerkki ja tietoisuus lukemisesta sekä kirjastosta vanhemmille

Esikoululaisten kulttuuripolkukäynnin ajankohtainen ja tarkempi sisältö löytyy Lukki-kirjastojen Finna-sivuilta otsikon ”Koulut ja yhteisöt” alta kohdasta ”Ohjelmaa ja opastusta”.

7.3.3 Omatoimiset ryhmäkäynnit

Päiväkotij- ja esiopetusryhmät ovat tervetulleita kirjastokäynnille lainaamaan, katselemaan kirjoja tai osallistumaan tapahtumaan tai satuhetkeen. Omatoimikirjastoja voi käyttää myös silloin, kun henkilökunta ei ole paikalla.

Myös niiden kirjastojen kanssa, joissa ei ole omatoimiaikaa, voi sopia käynnistä aukioloajan ulkopuolella. Muista kuin aukioloaikoina tapahtuvista lainauskäynneistä, kirjasto toivoo etukäteistietoa mahdollisimman ajoissa.

Kirjastokäynnit tekevät kirjaston ja erityisesti sen osan kirjastoa, josta kuva- ja lastenkirjat löytyvät, tutuksi paikaksi. Lapsen tekemä oma kirjavaliinta osallistaa lasta. Kirjasto voi kerätä etukäteen toiveiden ja tarpeiden mukaan aineistoa kirjastossa työskentelyä tai lainaamista varten.

7.3.4 Kirjakassit

Kirjastolta voi tilata kirjakasseja, joihin kirjaston henkilökunta on kerännyt aineistoa annettujen teemojen tai aiheiden mukaan. Kirjakassitilaukset tehdään kirjaston nettisivuilta otsikon ”Koulut ja yhteisöt” -> ”Kirjapaketit” löytyvän lomakkeen kautta. Kassit voidaan noutaa ja lainata halutusta kirjastosta tai kirjastoautosta.

7.3.5 Kirjasuosituksia ja uutuuslistoja

Lukki-kirjastojen nettisivuilta löytyy otsikon ”Lasten ja nuorten tapahtumia ja vinkkejä” alta ”Suosittelemme”-kirjakaruselli, jossa on kirjaston henkilökunnan laatimia erilaisia kirjalistoja. Lisäksi saman otsikon alta löytyy uutuuskirjalistoja sekä peli-, musiikki- ja elokuvauutuuslistoja.

7.3.6 Satupolku

Satupolku on houkutellut aikuisia ja lapsia lukemaan yhdessä monipuolisesti erilaisia kirjoja syksystä 2022 lähtien. Satupolusta on kaksi eri versiota, yksi perheille, jossa alle kouluikäisiä lapsia sekä toinen varhaiskasvatukselle ja esikouluille.

Varhaiskasvatuksen ja esikoulujen Satupolkua kuljetaan junan kyydissä. Kirjaston nettisivuilta löytyy kirjavinkkilistat eri aihepiireistä 1-3-vuotiaille ja 4-6-vuotiaille sekä suomeksi että ruotsiksi. Varhaiskasvatuksessa jokaisen ryhmässä luetun kirjan jälkeen voidaan tulostaa sivustolta junanvaunu, jonka kylkeen kirjoitetaan luetun kirjan nimi. Lapset saavat piirtää matkustajia junanvaunuihin, esim. jonkun hahmon juuri luetusta kirjasta. Ryhmä kerää seinälle tai kansioon vähintään 50 junanvaunua, jonka jälkeen he voivat pyytää kirjastosta kirjanmerkit lapsille muistoksi yhteisestä satupolkumatkasta. Vaihtoehtoisesti ryhmä voi itse tulostaa diplomin sivustolta muistoksi lapsille. Satupolkujuna ja muistoksi saatavat kirjanmerkit/diplomit tuovat näkyville lukemista oman yksikön lisäksi myös perheille.

Varhaiskasvatuksesta on tullut toive kirjastolle, että Satupolussa voisi olla myös S2-lapsille sopivien kirjojen vinkkilista. Tällainen on kehitteillä.

7.3.7 Satutuokiot

Kirjastoissa järjestetään mahdollisuuksien mukaan satutuokioita tai teemasatutuokioita. Satutuokiot on tarkoitettu pääsääntöisesti n. 4–6-vuotiaille. Tiedot satutuokioista löytyvät Lukki-kirjastojen nettisivuilta. Räätelöityjä satutunteja ryhmille järjestetään pyynnöstä resurssien mukaan.

7.3.8 Iltasatulaukut

Varhaiskasvatus- ja esiopetusryhmille lainattavia Iltasatulaukkuja on toteutettu ”Lohja lukee! – Lojo läser!” -hankkeiden rahoituksella. Ne ovat tarkoitettu tukemaan perheiden lukemista ja innostamaan perheitä kirjastonkäyttäjiksi. Yhteisökortilla lainattavia Iltasatulaukkuja on yhteensä kuusi kappaletta: yksi alle 3-vuotiaille, kaksi 3-5-vuotiaille, yksi esikoululaisille sekä kaksi ruotsinkielistä. ”Bokväska”-nimisiä ruotsinkielisiä laukkuja on yksi alle 3-vuotiaille ja yksi 3-6-vuotiaille.

Iltasatulaukun ideana on, että lasten huoltajat saavat lainata laukusta yhden kirjan kerrallaan kotiin iltasatulukemiseksi. Iltasatulaukku sijoitetaan päiväkodissa eteiseen tai johonkin näkyvään paikkaan, josta huoltajat tai lapset voivat kotiin lähtiessään napata kirjan mukaansa. Jokaisessa laukussa on 20 - 30 kuvakirjaa, joiden välissä kuvalliset kirjanmerkit. Lisäksi laukuista löytyy laminoidut ohjeet lasten huoltajille lainaamiseen liittyen, täytettävä lainaustilasto, ohjeet varhaiskasvatuksen henkilökunnalle sekä kansio, jossa on Monikielisen kirjaston esitteitä muun kielisille perheille jaettavaksi.

Iltasatulaukun laina-aika on 4 viikkoa. Laukun voi varata kirjaston henkilökunnan kautta.

7.3.9 Sanataidesalkku

Lohja lukee -hankkeissa on toteutettu varhaiskasvatukseen ja esikouluihin tarkoitettu Metsäaiheinen sanataidesalkku. Salkussa on neljä kirjaa ja niihin liittyviä sanataidetehtäviä. Tehtävät sisältävät ideoita kuvalliseen, draamalliseen ja kirjalliseen työskentelyyn lasten kanssa. Kirjat sopivat yli 3-vuotiaille. Laukku varataan kirjaston henkilökunnan kautta ja sen laina-aika on 4 viikkoa.

7.3.10 Pakopelisalkut

Ensimmäisessä Lohja lukee! – Lojo läser! -hankkeessa on toteutettu noin esi—alkuopetusikäisille sopivat pakopelisalkut, jotka innostavat kirjallisuuden maailmaan. Aikuisen avustuksella pakopelejä voi ratkoa jo 5-vuotiaidenkin kanssa. Pakopelejä on kaksi erilaista, Huvikumpu ja Vaahteramäki, joiden innoittajina ovat toimineet Astrid Lindgrenin kirjat.

7.3.11 Taapero tykkää tarinoista -esitteet ja -video

Kolmen kunnan yhteisessä ”Lukuliikettä perheisiin”-hankkeessa vuosina 2019 – 2021 toteutettiin suomeksi ja ruotsiksi sekä vauvojen huoltajille tarkoitetut ”Vauvasi rakastaa lukemista” että 2-vuotiaiden huoltajille tarkoitetut ”Taapero tykkää tarinoista” -esitteet. Vauvojen huoltajille tarkoitettu esite on jaossa Lohjan neuvoloiden kautta ja 2-vuotiaiden huoltajille esitettä on jaettu varhaiskasvatuksen kautta vuodesta 2021 lähtien.

Kirjaston pedagoginen informaatikko on sopinut varhaiskasvatusjohtaja Anu Koivumäen kanssa, että 2-vuotiaiden huoltajille tarkoitettua esitettä jaetaan kaikissa Lohjan varhaiskasvatusyksiköissä, myös perhepäivähoidossa, huoltajien kanssa käytävissä varhaiskasvatuskeskusteluissa. Esite sisältää tietoa lukemisen tärkeydestä, kirjavinkkejä kohderyhmälle sekä tietoa Lohjan kirjastoista. Kirjaston pedagoginen informaatikko on tehnyt myös neljän minuutin mittaiset saatevideot suomeksi ja ruotsiksi, jossa avataan taaperolle ääneen lukemisen merkitystä lapsen kehitykselle. Videot löytyvät [Lohjan Pedanet-sivuilla osion ”Lohja lukee!” -alta](#).

7.3.12 KiVa-toiminta

Keväällä 2021 valittiin Lohjan jokaisesta varhaiskasvatusyksiköstä virallinen kirjallisuus- ja kirjastovastaava henkilö, eli KiVa. Kirjaston pedagoginen informaatikko sekä ensimmäisen ”Lohja lukee! Lojo läser!” -hankkeen lukukoordinaattorit sopivat KiVa-toiminnan aloittamisesta varhaiskasvatusjohtaja Anu Koivumäen kanssa. Kirjaston pedagoginen informaatikko kutsuu KiVa:t tapaamiseen 2-4 kertaa toimintavuoden aikana. KiVa-toiminnan tavoitteena on tiivistää yhteistyötä kirjaston ja varhaiskasvatuksen välillä. KiVa:n toimenkuva:

- lukemaan innostaminen ja lukemisen edistäminen omassa yksikössä
- osallistuminen säännöllisiin (etä)tapaamisiin muutaman kerran vuodessa
- tapaamisissa saadun informaation jakaminen omissa yksiköissä
- oman talon kirjallisuuskokoelmien ylläpitäminen
- yhteyshenkilö kirjaston ja oman talon välillä

7.3.13 Lukemisen tärkeydestä kertominen ja kirjaesittelyt vanhemmille ja henkilökunnalle

Kirjaston henkilökunta voi mahdollisuuksien mukaan tulla päiväkodin tai esikoulun vanhempainiltaan tai henkilökunnan tilaisuuteen kertomaan lukemisen tärkeydestä sekä esittelemään tietyille ikäkaudelle sopivia kirjoja tai uutuuskirjoja.

Vuosittain ilmestyy paljon kasvatusalan ammattikirjallisuutta. Uutuuksia pyritään hankkimaan ainakin isompiin kirjastoihin, joista niitä voi varata mihin tahansa Lohjan kirjastoon tai kirjastoautoon.

7.4 Muu yhteistyö

Alla listattuna muita yhteistyömuotoja, joita tähän mennessä on toteutettu. Kirjaston on avoin myös muille yhteistyöehdotuksille.

- infokirje lukukausien alussa elokuussa ja tammikuussa
- suositellaan vuosittaisia paikallisen päiväkodin/esiopetuksen ja lähimmän kirjaston edustajien yhteisiä suunnittelupalavereita ja yhteistyön kirjaamista päiväkodin/esikoulun lukuvuosisuunnitelmaan ja kirjaston vuosisuunnitelmaan
- erikieliset siirtokokoelmat (Monikielinen kirjasto ja Lohjan omat erikieliset kokoelmat)
- Kesälukukampanja esikouluille (lisätietoa kohdassa Kirjaston palvelut peruskouluille -> 9.4.7.6). Kehitteillä myös varhaiskasvatuksen kesälukukampanja.

7.5 Kirjastojen yhteyshenkilöt ja varhaiskasvatusyksiköiden oma lähikirjasto

Luettelo kirjastojen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteyshenkilöistä löytyy Lukki-kirjastojen Finna-verkkokirjastosta otsikon *Koulut ja yhteisöt -> Ohjelmaa ja opastusta* alta.

Kaikissa Lohjan kirjastoissa tehdään varhaiskasvatus- ja kouluyhteistyötä. Kirjasto kutsuu oman lähialueensa kohderyhmät kulttuuripolkukäynneille. Kirjastot tekevät myös muuta yhteistyötä resurssien mukaan oman alueensa varhaiskasvatusyksiköiden, esikoulujen ja koulujen kanssa. Alla listattuna, mikä kirjasto on kunkin varhaiskasvatusyksikön lähin kirjasto. Suluissa on mainittu, jos myös kirjastoauto pysähtyy yksikössä tai jos yksiköllä on oma kirjastotoimipiste, joissa myös voidaan järjestää ohjelmaa.

Lohjan pääkirjasto Gunnarlan päiväkot (kirjastoauto) Havumetsän päiväkot (Routionmäen omatoimikirjasto/pedagoginen informaattikko) Laurentius-päiväkot Linnaisten päiväkot Metsolan koulun esiopetus (kirjastoauto) Moision päiväkot Moision vuoropäiväkot Norrlandia: Laakso (kirjastoauto) Ojaniitun päiväkot (Ojaniittutalon kirjasto/pedagoginen informaattikko) Pilke: Ulappa (kirjastoauto) Pilke: Marakassi (kirjastoauto) Solbrinkens daghem Karjalohjan kirjasto Karjalohjan koulun esiopetus Päiväkot Eulaalia (kirjastoauto) Mäntynummen kirjasto Muijalan päiväkot (kirjastoauto) Mäntynummen yhtenäiskoulun esiopetus Perttilän päiväkot (kirjastoauto) Päiväkot Onnen Omena (kirjastoauto) Päiväkot Oravainen	Ojamon kirjasto Kartanopuiston päiväkot Ojamonharjun yhtenäiskoulun esiopetus Touhula Vappula (kirjastoauto) Pusulan kirjasto Pusulan päiväkot Koisjärven päiväkot (kirjastoauto) Sammatin kirjasto Sammatin koulun esiopetus Sammatin päiväkot Steinerpäiväkot Pääskynpesä (kirjastoauto) Saukkolan kirjasto Oinolan päiväkot (kirjastoauto) Virkkalan kirjasto Daghemmet Petter Järnefeltin yhteiskoulun esiopetus (kirjastoauto) Päiväkot Omppu Ristin koulun esiopetus (kirjastoauto) Vieremän päiväkot (kirjastoauto) Virkkalan päiväkot
--	--

8 Perusopetuksen yhteistyömuodot

Kirjaston yhteistyö peruskoulujen kanssa pohjautuu vahvasti voimassa olevaan opetussuunnitelmaan. Yhteistyösuunnitelmaa pyritään päivittämään ajantasaiseksi opetussuunnitelman uudistuessa.

8.1 Perusopetuksen opetussuunnitelma, vuosiluokat 1-6

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa painottuu vahvasti laaja-alainen osaaminen kaikissa oppiaineissa. Kirjaston palvelut tukevat kouluja opetussuunnitelman toteuttamisessa.

8.1.1 Laaja-alainen osaaminen perusopetuksessa, vuosiluokat 1-6

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa ja sen kehittäminen jatkuu systemaattisesti koko perusopetuksen ajan.

Alla on otteita jokaisesta laaja-alaisen osaamisen osa-alueesta kirjastoyhteistyön näkökulmasta. Kunkin otsikon alta löytyy lopuksi → -merkin jälkeen, miten kirjasto esimerkiksi pystyy tukemaan oppilaan kehittymistä eri osa-alueilla.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Vuosiluokat 1-2

- kysyminen, kuunteleminen, tarkkojen havaintojen tekeminen
- tiedon etsiminen ja tuottaminen, ideoiden kehittäminen yhdessä, työnsä tulosten esittely
- havaintojen kyseenalaistaminen: tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää
- muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittyminen

Vuosiluokat 3-6

- kysymysten asettaminen ja niihin vastausten haku itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen erilaisia näkökulmia huomioiden ja asioita kriittisesti tarkastellen
- tietokirjoihin tutustuminen
- erilaiset tieto- ja mediatekstit
- faktan ja ktion erottaminen toisistaan
- tiedonhaun alkeet, hakutehtäviä
- sadut ja tarinat, pelit ja lorut, taiteen eri muodot sekä monipuolinen vuorovaikutus

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Vuosiluokat 1-2

- myönteinen vuorovaikutus ja yhteistyö: mm. yhteistyö koulun ulkopuolella
- oman perheen ja yhteisön sekä muiden perinteiden ja tapojen arvostaminen
- läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen tutustuminen
- kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan tutustuminen
- mielikuvituksen, kekseliäisyyden ja ilmaisutaitojen kehittyminen esim. käden taidot ja esiintymistaidot

Vuosiluokat 3-6

- sosiaalisten, kulttuuristen, uskonnollisten, katsomuksellisten ja kielellisten juurien tunteminen ja arvostaminen
- tutustuminen kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutoksiin ja moninaisuuteen
- kulttuuriperinnön tunteminen ja arvostaminen
- taiteen ja kulttuurin kokeminen ja tulkinta
- mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen
- erilaisten ilmaisutapojen kokeileminen
- kasvamisen monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä
- vuorovaikutuksen, yhteistyön ja hyvän käytöksen harjoittelua
- toisen asemaan asettuminen ja asioiden tarkastelu eri näkökulmista
- sosiaalisten taitojen, kekseliäisyyden, suunnittelu- ja ilmaisutaitojen sekä käden taitojen harjoittaminen

→ kirjastokäynnit

→ kirjaston monipuolinen aineisto mm. Suomen ja muiden maiden kulttuuriin, eri kansoihin ja niiden perinteisiin sekä historiaan liittyen; askartelukirjat ja -lehdet; taidekirjat

→ kirjaston erilaiset näyttelyt ja tapahtumat; kirjasto ottaa mielellään vastaan myös oppilastöiden näyttelyitä tai oppilasryhmien esiintymisiä

→ kaunokirjallisuuden lukeminen kehittää mm. empatiakykyä

→ kirjaston erikieliset aineistokokoelmat

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Vuosiluokat 1-2

- yhteisten pelisääntöjen noudattaminen
- hyvät tavat
- itsenäinen ja turvallinen liikkuminen lähiympäristössä kävelijänä ja pyöräilijänä

Vuosiluokat 3-6

- ajanhallinta, hyvä käytös
- sääntöjen ja sopimusten ymmärtäminen
- liikkuminen itsenäisesti laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä
- Kestävän elämäntavan mukaiset valinnat ja toimintatavat

→ kirjastokäynnit: käyttäytyminen ja asiointi kirjastossa; kirjastokortin omistajan oikeudet ja velvollisuudet

→ kirjastonkäyttö on kestävä kehitys: kaikkea ei tarvitse omistaa, kirjastoaineiston käsittely

Monilukutaito (L4)

Vuosiluokat 1-2

- monilukutaito, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkinta, tuottaminen ja arviointi
- moniaistisuus, kokonaisvaltaisuus, ilmiökeskeisyys

- kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaidon kehittyminen ja sujuvoituminen
- kuvalukutaidon kehittäminen
- tiedonhankkiminen erilaisista lähteistä
- kuvitteellisen ja todellisen maailman erottaminen, tekstien tekijät ja tarkoitukset, kriittisen ajattelun kehittyminen

Vuosiluokat 3-6

- Monilukutaidon kehittäminen, yhä moninaisempien erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä olevien tekstien tulkitseminen, tuottaminen ja arvioiminen
- Fiktio, faktan ja mielipiteen ja faktan erottelu
- tekstien erilaisten tavoitteet ja keinot
- monipuolisten tiedonlähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttö
- tiedon vertaileminen ja arvioiminen
- kriittinen lukutaito
- erilaisten tekstien lukeminen ja tuottaminen sekä teksteistä nauttiminen

→ kirjaston monimuotoinen aineisto: kirjat, äänikirjat, lehdet, elokuvat, musiikki, pelit;

→ kuvakirjat, runot, lorut, satukirjat, lastenkirjat, sarjakuvat, tietokirjat, e-kirjat;

→ koulusarjat; kirjakasseja pyydetyistä aiheista, teemoista tai tietylle luokka-asteelle sopivaa luettavaa

→ lukudiplomit

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

vuosiluokat 1-2

- tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: keskeisten hakupalveluiden kokeilua, eri työvälineiden kokeileminen ja pienimuotoisten tiedonhakutehtävien tekeminen eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista.

vuosiluokat 3-6

- tieto- ja viestintäteknologian vastuullinen ja turvallinen käyttö
- hyvät käytöstavat (nettietiketti)
- tekijäoikeuksien perusperiaatteet
- tiedon etsiminen useasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla
- tiedon kriittinen arviointi

→ tietokirjoihin tutustuminen; erilaiset tieto- ja mediatekstit; faktan ja fiktion erottaminen toisistaan

→ tiedonhaun alkeet

→ Lukki-kirjastojen nettisivut

→ 5. lk:n kulttuuripolkuohjelma

Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)

Vuosiluokat 1-6

- projektien toteuttamien, ryhmässä toimiminen, yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

→ yhteistyö kirjaston kanssa, materiaaleja projekteihin

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Vuosiluokat 1-2

- keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät
- tutustutaan demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä
- pohditaan mitä merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä voidaan itse tehdä sen puolesta

Vuosiluokat 3-6

- luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle yhteiskunnan asioita kohtaan
- tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita
- median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä
- vaikuttaminen ja osallistuminen
- ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

→ kirjaston toimintaperiaate: kirjojen lainaaminen ja yhteiskäyttö

→ kirjastoaineiston käsittely: muiden lainaajien huomioiminen (kestävää kehitystä)

→ kirjastokortin omistajan oikeudet ja velvollisuudet

→ erilaiset tieto- ja mediatekstit

→ tietokirjoihin tutustuminen: faktan ja ktion erottaminen toisistaan

→ kirjaston erilaiset näyttelyt ja tapahtumat

8.1.2 Äidinkieli ja kirjallisuus, vuosiluokat 1-6

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on:

1.-2. lk

- edistää itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja
- edistää kielellistä tietoisuutta
- edistää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja

3.-4. lk

- oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen vakiinnuttaminen
- lukuharrastuksen vakiinnuttaminen
- sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttaminen

- tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastamaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja
- lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen

→ lukutaidon vahvistaminen, lukuinnostuksen lisääminen, lukuharrastuksen kehittäminen: lasten- ja nuortenkirjallisuus, lorut, runot, sadut, kertomukset, tietotekstit, mediatekstit. Lukudiplomin suorittaminen. Kirjaston kokoamat kirjakassit.

→ lukukokemusten jakaminen, kirjoista keskustelu: koulusarjat, lukudiplomit, lukupiirit

→ kuvanlukutaidon kehittäminen tutkimalla kirjojen kuvitusta.

→ kirjaston säännöllinen käyttö, omien kirjavalintojen tekeminen esim. ns. pulpettikirjoiksi.

→ kirjaston tarjoama kirjavinkkaus 3.-luokkalaisille

8.2 Perusopetuksen opetussuunnitelma, vuosiluokat 7-9

Lohjalla on kuusi yläkoulua: Järnefeltin yhtenäiskoulu, Laurentius-koulu, Mäntynummen yhtenäiskoulu, Ojamonharjun yhtenäiskoulu ja Nummen yhtenäiskoulun sekä ruotsinkielinen Källhagens skola. Lisäksi Lohjalla toimii yksityinen Steinerkoulu, jossa on myös yläkoulun oppilaita.

Laurentius-koulua lähinnä oleva kirjasto on Lohjan pääkirjasto. Järnefeltin yhtenäiskoulun ja Källhagens skolan lähikirjastona toimii Virkkalan kirjasto. Mäntynummen yhtenäiskoulu ja Mäntynummen kirjasto ovat sijainneet samassa monitoimijatalossa, joka on tarkoitus uusina lähivuosina. Syksystä 2024 alkaen Mäntynummen yhtenäiskoulun yläluokat ovat olleet väistötiloissa Rantakadun ja Linnaisten toimipisteissä, ja heidän lähikirjastona toimii väistön ajan pääkirjasto. Ojamonharjun yhtenäiskoulu että Ojamon kirjasto. Nummen yhtenäiskoulun lähikirjasto on Saukkolan kirjasto. Nummen yhtenäiskoulun pihassa käy viikoittain kirjastoauto, joten kirjastopalveluita on saatavissa myös sieltä.

8.2.1 Laaja-alainen osaaminen perusopetuksessa, vuosiluokat 7-9

Opetussuunnitelmassa määritellään perusopetukselle laaja-alaiseen osaamiseen ja opetukseen liittyvät tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen. Erityisen tärkeää on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin.

Kirjasto voi omalta osaltaan tukea koulujen työtä. Monilukutaidon vahvistaminen ja tiedonhallintataitojen ohjaus ovat kirjaston ydintehtäviä. Kirjasto tilana, opiskeluympäristönä sekä oleskelupaikkana on kaikille avoin. Kirjasto toimii myös näyttely- ja tapahtumapaikkana. Oppilastöiden näyttelyt tai oppilasryhmien esiintymiset ovat tervetulleita.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaito on yksi yläkoulun osaamiskokonaisuuksista. Monilukutaitoisuutta syvennetään kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä

siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa.

Yläkoulu ja kirjasto voivat tehdä yhteistyötä monen oppiaineen kohdalla. Koulut toteuttavat monialaisen ja ilmiöpohjaisen oppimisen mukaisesti oppiainerajat ylittäviä, laajoja tutkimuskokonaisuuksia. Kirjasto tarjoaa oppimisen tueksi ammattitaitoisen henkilökunnan osaamisen, monipuoliset ja monimuotoiset aineistokokoelmat sekä pääsyn sähköiseen aineistoon kuten tietokantoihin ja e-lehtiin. Aineistoa löytyy useilla eri kielillä. Kirjaston kautta on mahdollista tilata maksutta aineistoa myös Monikielisestä kirjastosta.

Kirjastojen monipuoliset kokoelmat tarjoavat oppilaille mahdollisuuden tutustua eri kirjallisuudenlajeihin ja kehittää lukutaitoa ja ajattelua. Kirjasto on hankkinut yläkouluja varten koulusarjoja, eli samaa kirjaa monta kappaletta monen oppilaan samanaikaista käyttöä varten. Koulusarjoja löytyy myös selkokielisinä. Jotkut koulusarjat löytyvät molempina versioina, jolloin koko luokan on mahdollista lukea sama teos, huolimatta lukutaidon tasosta.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely

Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedonhankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden – myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen – tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

8.2.2 Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkielen ja kirjallisuuden tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä.

Opetuksessa keskeistä on monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen taidot sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä. Kirjallisuus yhdistää omaan kulttuuriin ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa.

Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on

- monipuolistaa oppimaan oppimista ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa
- laajentaa oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta
- kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen
- tutustuttaa kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin
- tarjota mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen
- harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja
- opastaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

8.3 Kirjastoyhteistyön tavoitteet

Tiedonhakutaitoja ja kirjallisuuden tuntemusta harjoitellaan ja syvennetään. Innostetaan lukemaan monenlaista kirjallisuutta ja tuetaan lukuharrastuksen kehittymistä. Yhteistyötä tehdään eri aineenopettajien kanssa.

Tavoitteet:

- Lohjan kaupunginkirjaston palvelut ja kirjastoverkko tutuksi
- esitellään kirjasto tilana ja oppimisympäristönä
- tutustutaan kirjaston kokoelmiin: painetut ja e-aineistot sekä tietokannat
- tiedonhaun opetus:
 - erilaisten tiedonhakutapojen käyttö, kirjaston hyllyluokitus tiedonhaun apuna
 - erilaisten tiedonlähteiden käyttö ja lähdekriittisyys
- elinikäisen oppimisen ja oppimaan oppimisen tukeminen
- lukemaan innostaminen
- lukuharrastuksen tukeminen

8.4 Kirjaston palvelut

Kirjastolla on paljon perusopetukselle suunnattuja palveluita ja yhteistyömuotoja, joita kehitetään jatkuvasti.

8.4.1 Alakoululaisten ohjatut ryhmäkäynnit

Kirjasto kutsuu vuosittain ohjatuille kirjastokäynneille eli kulttuuripolkukäynneille ykkös-, kolmas- ja viidesluokkalaiset. Kulttuuripolkukäyntien sisällöt ovat pääsääntöisesti samat kaikissa Lohjan kirjastoissa. Käynnit sisältävät kirjaston tiloihin ja palveluihin tutustumista, kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetusta osallistavin keinoin sekä aineiston esittelyä tai kirjavinkkausta. Kulttuuripolkukäyntien tarkempi sisältö löytyy Lukki-kirjastojen Finna-verkkokirjastosta otsikon ”Koulut ja yhteisöt” alta kohdasta ”[Ohjelmaa ja opastusta](#)”.

Kulttuuripolkukäyntien tavoitteena on, että oppijasta kasvaa aktiivinen ja itsenäinen kirjastonkäyttäjä ja tiedonhakija, jonka elämään lukeminen ja kirjastonkäyttö kuuluvat luontevasti. Kulttuuripolkukäynnit voidaan muokata erilaisille ryhmille sopiviksi. Esimerkiksi pienryhmille ja S2-ryhmille on tarjolla mukautetut kulttuuripolkukäynnit.

Kirjastojen kanssa on mahdollista sopia ohjatuista kirjastokäynneistä muidenkin ryhmien ja luokkien kanssa. Yhteydenotto ryhmäkäynneistä on tehtävä hyvissä ajoin, viimeistään pari viikkoa etukäteen. Kirjastojen [yhteyshenkilöiden yhteystiedot](#) löytyvät kirjaston verkkosivulta.

Kirjaston henkilökunta suunnittelee mielellään käynnin sisältöä ja toteutusta etukäteen yhdessä opettajan kanssa. Oppilaat voidaan orientoida koulussa etukäteen tulevan käynnin sisältöön. Käyntien tavoitteiden linkittäminen koulun tai varhaiskasvatuksen tavoitteisiin ja sisältöihin esim. oppimistehtävän kautta hyödyttää kaikkia osapuolia.

Kulttuuripolkukäyntien sisällöt

1. LUOKKA

Oppilas tutustuu kirjastoon ja kirjoihin, kuunnellen, katsellen ja vähitellen itsekin lukien.

Tavoite: Kirjasto tutuksi, lukutaito hyväksi

- Kirjastoon tutustumista ja kirjastonkäytön harjoittelua
- Lukemiseen innostamista

3. LUOKKA

Kirjallisuuden esittelyä kirjavinkkauksen avulla. Kirjavinkkauksen tavoitteena on innostaa oppilaita tarttumaan kirjoihin ja helpottaa kirjalintojen tekemistä.

Tavoite:

Tuetaan sujuvan lukutaidon kehittymistä ja lukuharrastuksen vakiinnuttamista auttamalla oppilaita löytämään mielenkiintoista ikätasolle sopivaa kirjallisuutta.

5. LUOKKA

Kirjastonkäytön syventäminen ja laajentaminen, mm. eri aineistolajit ja niiden sijainnit kirjastossa. Tiedonhaku tutuksi. Lukuharrastus omaksi.

Tavoite:

- kirjaston monipuolinen käyttö ja kirjastonkäytön vakiinnuttaminen
- lukuharrastuksen vahvistaminen
- kirjaston kokoelmien hyödyntäminen
- tutustuminen Lukki-kirjastojen Finna-verkkokirjastoon: omat tiedot ja tiedonhaku

8.4.2 Yläkoululaisten ohjatut ryhmäkäynnit

Kirjastot kutsuvat kaikki 7. luokat kulttuuripolkukäynnille tutustumaan kirjaston palveluihin ja tiedonhaun opetukseen ja kaikki 8.-luokat genrevinkkaukseen.

Yläkoulun muille luokille järjestetään toiveiden ja mahdollisuuksien mukaan ohjattuja kirjastokäyntejä esim. kirjallisuuden eri lajien tai kotimaisen kirjallisuuden esittelyjä.

Kirjasto toivoo, että kirjastovierailusta oltaisiin ajoissa yhteydessä kirjastoon ja vierailua valmisteltaisiin etukäteen koulussa.

Kulttuuripolkukäyntien sisällöt

7.luokka: pakopeli tai tiedonhaun opetustunti

Tavoite: Tiedonhaku omaksi, kriittisyys tavaksi, kirjaston palvelut tutuiksi

Käynnin tavoitteena on tiedonhakutaitojen syventäminen ja perehtyminen kirjaston palvelutarjontaan niin, että oppilas osaa käyttää kirjastopalveluja ja etsiä itsenäisesti tietoja sekä käyttää erilaisia tiedonlähteitä. Pakopelissä oppilas tutustuu opetettaviin asioihin toiminnallisesti ja itse tutkien.

Tiedonhaun opetustunnilla samat asiat opetellaan yhdessä pedagogisen informaattikon pitämällä oppitunnilla. Opettaja voi valita, kumpi työskentelytavoista sopii hänen luokalleen paremmin.

Käynnin sisältö:

- kirjaston tilat ja tilojen käyttömahdollisuus opiskelussa
- kirjastopalveluiden esittely
- Lohjan kirjastoverkon ja Lukki-kirjastojen esittely
- kirjastokortti ja siihen liittyvät asiat
- Lukki-kirjastojen Finna-verkkosivujen esittely, erilaiset tiedonhaut
- tiedonhakuharjoitukset Lukki-kirjastojen Finna-verkkokirjastosta, yksilö- tai parityöskentelynä
- kirjaston luokitusjärjestelmän pääpiirteet, YKL tutummaksi
- e-aineistojen esittely

8.luokka: genrevinkkaus

Tavoite: Tutustuminen kirjallisuuden eri lajeihin, monipuoliseen lukemiseen, lukuelämyksien hankkiminen, kirjastokortin käyttäminen, kirjastossa asioiminen

Genrevinkkauksessa vinkataan oppilaille nuorten ja nuorten aikuisten kirjoja viidestä eri genrestä (jännitys, kauhu, fantasia, rakkaus ja sci). Tarkoituksena on esitellä monipuolisesti kaunokirjallisuutta ja herättää lukuinto. Vinkkauksen päätteeksi jokainen oppilas valitsee ja lainaa itseään kiinnostavan kirjan luettavaksi. Kirjojen käsittelyä jatketaan opettajan johdolla koulussa. Käynnin aikana varmistetaan myös, että jokaisella oppilaalla on voimassa oleva kirjastokortti sekä PIN-koodi ja että hän osaa käyttää niitä.

9.luokka: Omat sanat, oma maailma -työpaja

Tavoite: Tutustutaan paikallisten kirjailijoiden ja runoilijoiden teoksiin

Työpajan sisältö on toteutettu Lohjan kaupunginkirjaston Lukutaidon eväitä elämän reppuun -hankkeen aikana. Työpajan järjestämisestä vastaa Hiiden Opisto. Luovan tekemisen työpajassa tutustutaan sanataiteen eri muotoihin ja etsitään yhteyttä oman kirjoittamisen taitoihin. Tavoitteena on luoda runokollaaseja yksilöllisesti ja ryhmässä.

8.4.3 Ruotsinkieliset ohjatut ryhmäkäynnit

Kirjaston toinen pedagoginen informaattikko tekee yhteistyötä ruotsinkielisten ala- ja yläkoulujen kanssa. Yllä mainitut kulttuuripolkukäyntien sisällöt ovat alakoulujen ja 9.-luokan osalta samat myös ruotsinkielisille oppilaille. Yläkoulun 7.-luokkalaisille on tarjolla tiedonhaun opetustunti. 8.-luokkalaisille on opettajien toiveesta pidetty kirjavinkkausta laaja-alaisesti erilaisista nuorten ja nuorten aikuisten kirjoista.

Suomenkielisen kirjallisuuden kirjavinkkausta järjestetään sovittaessa suomen kielen oppitunneilla.

8.4.4 Mukautetut ryhmäkäynnit

Routionmäen yhtenäiskoulun erityisoppilaiden kulttuuripolkukäynnit

Jalavan koulu oli Lohjan Routiolla sijaitseva erityiskoulu, jossa on vaativaa erityistä tukea tarvitsevia oppilaita. Opetus tapahtuu pienluokissa. Syksystä 2019 Jalavan koulu on sisällytetty osaksi Routionmäen yhtenäiskoulua. Oppilaat ovat perusopetuksen piiriin kuuluvia oppilaita ja iältään 6-17-vuotiaita. Koska opetus ei tapahdu tavallisesti luokka-asteittain, on Lohjan kaupunginkirjasto sopinut erityisluokkien kanssa, että kirjasto järjestää mukautettuja kulttuuripolkukäyntejä koulun oppilaille joka toinen vuosi tai opettajan toiveen mukaan. Oppilaat osallistuvat kulttuuripolkukäynneille mahdollisuuksien mukaan joko Routionmäen omassa kirjastossa tai Lohjan pääkirjastossa.

Muut erityisryhmät

S2-ryhmät, pienryhmät ja valmistavan opetuksen ryhmät voivat pyytää omiin tarkoituksiinsa sopivia kirjastokäyntejä. Myös kulttuuripolkukäynnit on mahdollista mukauttaa ryhmän tarpeiden mukaan. Kirja- ja genrevinkkausta voidaan pitää selkokirjoista ja tiedonhaunopetus painotetaan enemmän kirjaston palvelujen esittelyyn.

8.4.5 Omatoimiset ryhmäkäynnit

Luokat ovat tervetulleita lainaamaan ja työskentelemään kirjastossa – sovittaessa myös aukioloajan ulkopuolella. Omatoimikirjastoja voi käyttää myös silloin, kun henkilökunta ei ole paikalla.

Myös niiden kirjastojen kanssa, joissa ei ole omatoimiaikaa, voi sopia käynnistä aukioloajan ulkopuolella. Muista kuin aukioloaikoina tapahtuvista lainauskäynneistä, kirjasto toivoo etukäteistietoa mahdollisimman ajoissa.

Kirjastokäyntejä toivotaan valmisteltavan etukäteen koulussa ja käynneillä tulee olla opettaja mukana. Kirjasto voi kerätä toiveiden ja tarpeiden mukaan aineistoa kirjastossa työskentelyä tai lainaamista varten. Kirjastot toivovat etukäteistietoa koulussa käsiteltävistä teemoista, joihin oppilaat hakevat tietoa kirjastosta, jotta kirjaston henkilökunta voi tarvittaessa pyytää lisäaineistoa muista kirjastoista.

8.4.6 Muu yhteistyö

Alla listattuna muita yhteistyömuotoja, joita tähän mennessä on toteutettu. Kirjasto on avoin myös muille yhteistyöehdotuksille.

- Kirjasto lähettää infokirjeen lukukausien alussa elokuussa ja tammikuussa.
- Kirjaston ja koulujen kirjastovastaavien opettajien tapaamiset, eli KiVa-tapaamiset, järjestetään 2-4 krt/lukuvuosi.
- Suositellaan myös vuosittaisia paikallisen koulun ja lähimmän kirjaston edustajien yhteisiä suunnittelupalavereita ja yhteistyön kirjaamista koulun lukuvuosisuunnitelmaan ja kirjaston vuosisuunnitelmaan.
- 1. – 3. luokkien käyttöön Muistelulaukut: ”Aikamatka entisajan koulupäivään” ja ”Lumottu leikkikalukauppa: isoäidin ja isoisän lapsuus ja leikit”. Laukut sisältävät vanhoja esineitä sekä käsikirjoitetun tarinan aikaan, kun oppilaiden vanhemmat ja isovanhemmat olivat lapsia ja kävivät koulua. Käsikirjoituksen pohjalta opettaja voi rakentaa oppitunnin tai -tunteja oman luokkansa tarpeiden mukaan.

- Pakopelisalkut, jotka toteutettiin ensimmäisessä Lohja lukee! – Lojo läser! -hankkeessa. Pakopelejä on kaksi erilaista, Huvikumpu ja Vaahteramäki, joiden innoittajina ovat toimineet Astrid Lindgrenin kirjat. Pakopelisalkut sopivat 5-vuotiaista 2.-luokkalaisiin.
- Kirjaesittelyjä ja kirjavalikoiman esillepanoja järjestetään yläkoululaisille mahdollisuuksien mukaan (esim. vaikuttava kirjallisuus).
- Erikielisiä siirtokokoelmia voidaan tilata pyynnöstä Monikielisestä kirjastosta ja Lohjan omista erikielisistä kokoelmista.
- Kirjasto voi mahdollisuuksien mukaan tarjota TET-harjoittelupaikkoja ja taksvärkkipaikkoja.

8.4.7 Tukea äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen

Kirjavinkkaus ja aineiston esittely on lukemaan houkuttamista ja lukuhaluun herättämistä. Kirjavinkkaus on aineiston esittelyä elämyksellisesti. Kirjasto tarjoaa mahdollisuuksien mukaan molempia. Kolmas- ja kahdeksaluokkalaisille on tarjolla kulttuuripolkukäyntinä kirjavinkkausta joko kirjastossa tai koulussa.

Kirjavinkkejä voi saada myös kirjaston nettisivuilta. Sieltä löytyy esimerkiksi kansallisen Sivupiiri-palvelun tuottamia kirjavinkkivideoita nuorille otsikon ”Lasten ja nuorten tapahtumia ja vinkkejä” alta.

8.4.7.1 Lukudiplomit

Lohjan kaupunginkirjaston Lukki-kirjastojen nettisivuilta löytyy tietoa koulujen lukudiplomeista. Sivulta löytyvät eri luokka-asteiden kirjalistat sekä ohjeita, lisätietoja ja tehtäväideoita lukudiplomien suorittamiseksi. Kirjalistoilla on kaunokirjallisuuden lisäksi tietokirjoja, runoja, satuja, sarjakuvia ja äänikirjoja.

Kesällä 2025 lukudiplomikirjojen yhteyteen on liitetty myös suorat linkit saavutettavuuskirjasto Celian-kokoelmiin, jos kyseinen kirja löytyy heiltä äänikirjana tai yhdistelmäkirjana (DaisyTrio). Yhdistelmäkirjaa voi kuunnella ja samaan aikaan seurata tekstiä tietokoneen, tabletin tai puhelimen näytöltä. Celian palvelut on suunnattu oppilaille, joilla on luki- tai muu oppimisvaikeus tai jotka muusta syystä tarvitsevat erityistä tukea oppimisessa. Koulun erityisopettaja voi pyytää Celialta tunnuksia oppilaille, saadakseen heille käyttöoikeuden Celia-kirjaston kokoelmiin.

Alakoulujen lukudiplomit

Lukudiplomin tavoitteena on vahvistaa lasten lukuharrastusta sekä lisätä kirjallisuuden tuntemusta. Kun diplomin tavoite on täynnä, lukemista voi jatkaa ja tavoitella Lukuahmatin diplomia. Opettaja voi itse tulostaa diplomit sivustolta ja jakaa ne oppilaille esimerkiksi todistustenjaon yhteydessä.

Sivulta löytyy myös ohjeita ja lisätietoja opettajille lukudiplomin suorittamisesta sekä linkitys valtakunnallisen Kunnari-lukudiplomin tehtäviin, joita voi käyttää minkä tahansa kirjan yhteydessä.

Alakoulujen lukudiplomien yhteydestä löytyy myös S2-lukudiplomi oppilaille, joilla on suomi toisena kielenä.

Yläkoulujen lukudiplomi

Tavoitteena on innostaa oppilaita lukemaan monipuolisesti kirjallisuutta ja tarjota elämyksiä kirjallisuuden parissa. Tavoitteena on myös antaa valmiuksia tekstien analysointiin ja pohdiskeluun. Lukudiplomi on vapaaehtoinen. Se suoritetaan kullakin luokka-asteella ohjeiden mukaan, oman kirjalistan kohdalta. Sivuilta löytyy ohjeet kirjaan liittyvästä tehtävästä tai suorituksesta.

Yläkoulujen lukudiplomien yhteydestä löytyy myös S2-lukudiplomit oppilaille, joilla on suomi toisena kielenä. Lukudiplomia voi hyödyntää myös muiden ryhmien kirjallisuuden tunneilla. S2-kirjalistoilla on helpompaa luettavaa, joka innostaa lukemiseen heitä, joilla on haasteita lukemisen kanssa. Lisäksi yläkoululaisille on laadittu englanninkielinen kirjalista, jotta lukudiplomin voi suorittaa halutessaan myös englanniksi. Oppilas sopii diplomin suoritustavat ja luettavan kirjallisuuden opettajansa kanssa.

8.4.7.2 Läsdiplom

Det svenskspråkiga läsdiplomets målsättning är att stärka barnens läsintresse, språk och öka litteraturkännedomen. Läsdiplomets boklistor har gjorts för elever i årskurs 1-6. När man har nått målet kan man också fortsätta att läsa för att få ett Bokslukar-diplom. Tilläggsinformation och anvisningar för lärare nns under boklistorna. Från och med hösten 2025 nns även direkta länkar till tillgänglighetsbiblioteket Celia's samlingar under läsdiplomböckerna, ifall boken nns där som ljudbok eller som en sk. DaisyTrio. DaisyTrio-böckerna innehåller text, ljud och bilder. Läsaren kan lyssna på DaisyTrio-boken och samtidigt följa texten på sin dator, surfplatta eller telefonskärm. DaisyTrio-böckerna riktar sig särskilt till elever som har lässvårigheter eller andra inlärningssvårigheter eller som av någon annan anledning behöver särskilt stöd i lärandet. Skolans speciallärare kan begära användarnamn från Celia för elever med dyslexi eller andra inlärningssvårigheter, vilket ger dem tillgång till Celia-bibliotekets samlingar.

8.4.7.3 Koulusarjat

Koulusarjakirjat ovat kirjoja, joita on hankittu useampi kappale samaa nimekettä koululuokille lainattavaksi. Koulusarjoja lainataan yhteisökortilla Lohjan kaupungissa toimiville kouluille. Koulusarjojen laina-aika on neljä viikkoa. Koulusarjoja voi tiedustella ja varata kaikista Lohjan kirjastoista tai pyytää kirjastolta lomakkeella, joka löytyy kirjaston nettisivuilta otsikon ”Kirjapaketit” alta. Koulusarjat toimitetaan sopimuksen mukaan koulua lähinnä olevaan kirjastoon tai kirjastoautoon.

Luettelot suomenkielisistä ja ruotsinkielistä sekä selkokielisistä koulusarjakirjoista kuvauksineen ja kappalemäärineen löytyvät Lukki-kirjastojen nettisivuilta. Koulusarjat on listattu luokka-asteittain. Koulusarjoja voi varata kaikkien kirjastojen ja kirjastoauton kautta. Koulusarjojen noudon voi sopia koulua lähinnä olevaan kirjastopisteeseen tai kirjastoautoon. Joihinkin koulusarjakirjoihin on tehty myös tehtäviä oppilaille, jotka syventävät kirjan käsittelyä luokassa.

8.4.7.4 Kirjakassit

Kirjastot kokoavat lainattavia kirjakasseja päiväkotien ja koululuokkien toivomista aiheista ja teemoista. Kassit voi noutaa sovitusti kirjastosta tai kirjastoautosta. Myös tietyn ikäisille voi pyytää sopivaa luettavaa.

Kirjakassit tilataan kirjastolta lomakkeella, joka löytyy kirjaston nettisivuilta otsikon ”Kirjapaketit” alta.

8.4.7.5 Sanataidesalkut

Lohjan kirjastosta voi lainata sanataidesalkkuja ala- ja yläkouluihin. Sanataidesalkut sisältävät kirjoja ja niihin liittyviä sanataidetehtäviä sekä teeman mukaista rekvisiittaa. Lohja lukee -hankkeissa työskennelleet lukututorit ovat toteuttaneet sanataidesalkkujen sisällöt. Sanataidesalkkuja voi lainata yhteisökortilla.

8.4.7.6 Kesälukukampanja

Kesällä 2025 kirjasto ja Lohja lukee 3 -hanke järjestivät ensimmäisen kerran esikouluille ja kouluille suunnatun suuren kesälukukampanjan. Kesälukukampanja noudatti Porvoossa jo useamman vuoden toteutettua mallia. Kirjasto toteutti kampanjan materiaalit, vastaanotti ilmoittautumiset ja järjesti lukujuhlat kouluilla. Koulut tarjosivat oppilaille jäätelöä tai muuta herkkua palkinnoksi osallistumisesta.

Ilmoittautuneiden luokkien oppilaat kirjasivat kaikki kesän aikana luetut kirjat, lehdet ja äänikirjat sekä heille luetut kirjat. Syksyllä luetut kirjat laskettiin yhteen ja oman koulun sekä koko Lohjan luettujen kirjojen määrää juhlistettiin lukujuhlilla kaikissa osallistuneissa kouluissa. Koulut eivät kilpailleet keskenään, vaan tarkoituksena oli tuoda lukemista näkyväksi sekä innostaa lapsia ja nuoria lukemaan vapaa-ajallakin. Kesälukukampanjasta on tarkoitus tehdä jokavuotinen uusi perinne.

8.4.7.7 Muun kieliset aineistot

Lohjan kirjastoilla on jonkin verran muun kielistä aineistoa lapsille ja nuorille. Kirjaston kautta on mahdollisuus tilata maksutta aineistoa Monikielisestä kirjastosta, josta löytyy kirjoja, musiikkia, elokuvia ja aikakauslehtiä noin 80 eri kielellä.

8.4.7.8 Muu kirjaston kulttuuritarjonta

Lohjan kirjasto pyrkii tarjoamaan myös muita vuosittain vaihtuvia täydentäviä palveluita varhaiskasvatukselle ja oppilaitoksille. Näitä voivat olla esimerkiksi kirjailijavierailut, elokuvanäytökset, teatteriesitykset ja työpajat. Kirjasto pyrkii tarjoamaan näitä mahdollisemman laajasti koko Lohjan alueelle, esimerkiksi striimaamalla, jolloin esitystä voi seurata myös etänä.

8.4.7.9 Kirjasuosituksia ja uutuuslistoja

Lukki-kirjastojen nettisivuilta löytyy ”Lapset ja nuoret”-otsikon alta ”Lasten ja nuorten tapahtumia ja vinkkejä”, jossa on mm. kirjaston henkilökunnan laatimia erilaisia kirjalistoja ”Suosittelemme”-kirjatarjonnassa. Lisäksi saman otsikon alta löytyy uutuuskirjalistoja sekä peli-, musiikki- ja elokuvauutuuslistoja.

8.4.7.10 Lukemisen tärkeydestä kertominen sekä kirjaesittelyt vanhemmille ja henkilökunnalle

Kirjaston henkilökunta voi mahdollisuuksien mukaan tulla päiväkodin tai koulun vanhempainiltaan tai henkilökunnan tilaisuuteen kertomaan lukemisen tärkeydestä sekä esittelemään tietylle ikäkaudelle sopivia kirjoja tai uutuuskirjoja.

Vuosittain ilmestyy paljon kasvatusalan ammattikirjallisuutta. Uutuuksia pyritään hankkimaan ainakin isompiin kirjastoihin, joista niitä voi varata mihin tahansa Lohjan kirjastoon tai kirjastoautoon.

8.4.8 Kirjastojen kouluyhteyshenkilöt ja peruskoulujen omat lähikirjastot

Luettelo kirjastojen kouluyhteyshenkilöistä löytyy Lukki-kirjastojen Finna-sivuilta osoitteesta: https://lukki.nna./Content/ohjelmaa_ja_opastusta#lohja.

Kaikissa Lohjan kirjastoissa tehdään kouluyhteistyötä. Kirjasto kutsuu oman lähialueensa kohderyhmät kulttuuripolkukäynneille. Kirjastot tekevät myös muuta yhteistyötä resurssien mukaan oman alueensa koulujen kanssa. Alla on listattuna, mikä kirjasto on kunkin koulun lähin kiinteä kirjasto. Suluissa on mainittu, jos myös kirjastoauto pysähtyy koululla.

Alakoulujen ensisijainen yhteyskirjasto	Yläkoulujen ensisijainen yhteyskirjasto
Lohjan pääkirjasto Laurentius-koulu Metsolan koulu (kirjastoauto) Ojaniitun koulu (Ojaniittutalon kirjasto/pedagoginen informaattikko) Routionmäen yhtenäiskoulu (Routionmäen omatoimikirjasto/pedagoginen informaattikko) Solbrinkens skola Karjalohjan kirjasto Karjalohjan koulu Mäntynummen kirjasto Asemanpellon koulu (kirjastoauto) Lehmijärven koulu (kirjastoauto) Muijalan koulu (kirjastoauto) Mäntynummen yhtenäiskoulu Perttilän koulu (kirjastoauto) Pullin opetuspiste (kirjastoauto) Ojamon kirjasto Ojamonharjun yhtenäiskoulu Pusulän kirjasto Pusulän koulu Sammatin kirjasto Sammatin koulu Sammatin vapaa kyläkoulu (kirjastoauto) Saukkolan kirjasto Nummen yhtenäiskoulu (kirjastoauto) Virkkalan kirjasto Järnefeltin yhtenäiskoulu (kirjastoauto) Ristin koulu (kirjastoauto) Virkby skola	Lohjan pääkirjasto Laurentius-koulu Routionmäen yhtenäiskoulu (Routionmäen omatoimikirjasto/pedagoginen informaattikko) Mäntynummen kirjasto Mäntynummen yhtenäiskoulu (väistön aikana Lohjan pääkirjasto) Ojamon kirjasto Ojamonharjun yhtenäiskoulu Sammatin kirjasto Sammatin vapaa kyläkoulu (kirjastoauto/pedagoginen informaattikko) Saukkolan kirjasto Nummen yhtenäiskoulu (kirjastoauto) Virkkalan kirjasto Järnefeltin yhtenäiskoulu (kirjastoauto) Källhagens skola

9 Kirjastoyhteistyö toisella asteella

Lohjalla on kolme lukiota: suomenkieliset Lohjan yhteislyseon lukio ja Lohjan lukion aikuislinja Lohjan keskustassa ja sekä ruotsinkielinen Virkby gymnasium Virkkalassa. Muita toisen asteen oppilaitoksia ovat ammatillinen koulu Luksia, ammattiopisto Live ja Kanneljärven opisto. Lisäksi Lohjalla toimii ammattikorkeakoulu Laurea, jolla on oma oppilaitoskirjasto.

Tällä hetkellä kirjasto tekee yhteistyötä lähinnä Lohjan yhteislyseon päiväopiskelijoiden kanssa, Luksian, Liven sekä Kanneljärven opiston kanssa. Ruotsinkielisen Virkby gymnasiumin kanssa tehtävää yhteistyötä on tarkoitus kehittää lähivuosina.

9.1 Lukion opetussuunnitelma

Opetussuunnitelmassa määritellään lukiokoulutukselle laaja-alaiseen sivistykseen ja opetukseen yleisesti liittyvät tavoitteet, joiden toteuttamista kirjasto voi omalta osaltaan tukea. Monilukutaidon vahvistaminen ja tiedonhallintataitojen ohjaus ovat kirjaston ydintehtäviä. Kirjasto tilana, opiskeluympäristönä sekä oleskelupaikkana on kaikille avoin. Kirjastossa on myös vaihtuvia näyttelyitä.

Lukio ja kirjasto voivat tehdä yhteistyötä monen oppiaineen kohdalla. Kirjasto tarjoaa oppimisen tueksi monipuoliset ja monimuotoiset aineistokokoelmat sekä pääsyn sähköiseen aineistoon, kuten tietokantoihin ja e-lehtiin. Aineistoa on tarjolla useilla eri kielillä. Kirjaston kautta on mahdollista tilata maksutta aineistoa myös Monikielisestä kirjastosta.

Laaja-alainen sivistys lukiokoulutuksessa

- laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen.
- opiskelija kartuttaa olennaista ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista.
- opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntaa tulevaisuuteen.
- syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.
- kestävän elämäntavan, elinikäisen oppimisen ja aktiivisen kansalaisen valmiuksien tukeminen.

Opetuksen yleiset tavoitteet lukiokoulutuksessa

- Opiskelija kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkii muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa elinikäisen oppimisen taitoja.
- opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta myös oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitoja sekä ongelmanratkaisutaitojaan.
- opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenalojen ominaista kieltä sekä osaa tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä. Opiskelija oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Laaja-alainen osaaminen tukee oppiaineissa määriteltyä tiedonalakohtaista osaamista ja niiden tavoitteina ovat hyvä yleissivistys, kestävä tulevaisuuden rakentaminen sekä vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Osa-alueet ovat:

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen
- Hyvinvointiosaaminen
- Vuorovaikutusosaaminen
- Eettisyys ja ympäristöosaaminen
- Yhteiskunnallinen osaaminen
- Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen sisältää muun muassa kielitietoisuuden ja monilukutaidon kehittämisen. Oppilaan tulee ymmärtää niiden keskeinen merkitys tiedon tuottamisessa ja tulkinassa sekä ratkaisujen etsimisessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen osa-alueessa opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen.

Äidinkieli ja kirjallisuus

- Oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa.
- Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin.
- Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa.
- Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa ohjataan monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinna ja tuottamisen taitoja.
- Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinna kehittyminen.
- Medialukutaidon opiskelun tavoite on syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtäminen ja aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitojen omaksuminen.
- Äidinkielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia.
- Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.
- Äidinkielen opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä ja tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa.

Opiskeluympäristöt ja menetelmät lukion koulutuksessa:

- monipuoliset opiskeluympäristöt, jotka rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja edistävät opiskelumotivaatiota.
- opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen.
- opiskelu tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä.
- opiskelijoita ohjataan käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa.

9.2 Kirjastoyhteistyön tavoitteet toisella asteella

Tiedonhakutaitoja ja kirjallisuuden tuntemusta syvennetään. Innostetaan lukemaan monenlaista kirjallisuutta ja tuetaan lukuharrastuksen kehittymistä. Yhteistyötä tehdään eri aineenopettajien kanssa.

Kirjaston tavoitteet:

- Lohjan kaupunginkirjaston palvelut ja kirjastoverkko tutuksi opiskelijoille
- esitellään kirjasto tilana ja oppimisympäristönä
- opiskelijat tutustuvat kirjaston kokoelmiin: painetut ja e-aineistot sekä tietokannat
- tiedonhaun opetus:
 - erilaisten tiedonhakutapojen käyttö, kirjaston hyllyluokitus tiedonhaun apuna
 - erilaisten tiedonlähteiden käyttö ja lähdekriittisyys
- kirjastoaineistojen ja -palveluiden käyttö opiskelussa, ammatissa ja vapaa-ajalla
- elinikäisen oppimisen ja oppimaan oppimisen tukeminen
- lukemaan innostaminen
- lukuharrastuksen tukeminen

Oppimaan oppimisen tavoitteet

Opiskelijoille tutuksi:

- kirjaston palvelut ja niiden hyödyntäminen opiskelussa, ammatissa ja vapaa-ajalla
- tiedonhakutaidot
- erilaisten lähteiden käyttö ja lähdekriittisyys
- elinikäinen oppiminen ja oppimaan oppiminen
- yksilö- ja ryhmätyötaidot
- rakentavan palautteen antaminen
- esteettisyyden kokeminen, eettisyyden huomioiminen, kestävä kehitys (kirjallisuus, taidenäyttely, taideteokset, tilat, hiljaisuus, käyttäytyminen)

9.3 Toisen asteen ja opistojen yhteistyömuodot

Lukion ja kirjaston yhteistyötä on toteutettu alla kuvatusti jo usean vuoden ajan. Luksian kanssa tehtävää yhteistyötä on kehitetty erityisesti ”Lukutaidon eväitä elämän reppuun”-hankkeen aikana (2024 - 2025). Yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa pyritään jatkuvasti kehittämään.

9.3.1 Lukion ja kirjaston yhteistyön toteutus

Suomenkielisen lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille järjestetään tiedonhaun ja kirjastonkäytön opetusta pääkirjastossa. Lisäksi lukiolle tarjotaan kirjallisuuden esittelyä tai kirjavinkkausta.

Lukiolaisten kirjastoviikko

Opastuksen sisältö:

- Lohjan pääkirjaston ja kirjastopalveluiden esittely
- pääkirjaston tilat ja tilojen käyttömahdollisuudet opiskelun aikana
- kirjastosta löytyvät materiaalit opiskeluun ja sen tueksi
- Finna. -sivuston esittely
- Lukki-kirjastojen verkkokirjaston sisällön ja tiedonhakupöytäkirjojen esittelyä
- E-aineistojen esittely (e-kirjat, e-äänikirjat, e-lehdet, musiikkipalvelut, tietokannat)
- kirjaston luokitusjärjestelmän pääpiirteet, YKL
- Kirjastot. -sivun esittelyä
- Googlen tehokkaat hakumahdollisuudet (Google Scholar)
- lähdekritiikki ja valeuutiset
- tiedonhakuohjeet Lukki-Finnassa, omalla läppärillä tai kirjaston iPadilla
- tietokirjan lainaaminen määrätystä aiheesta ja kirjastokortin hankkiminen, jos sellaista ei ole

Kirjallisuuden esittely

Kesto sopimuksen mukaan tai n. 90 min. Kirjavinkkauksia kotimaisten ja ulkomaisten kirjailijoiden teoksista oppikirjan teemojen tai aiemmin sovittavien muiden teemojen pohjalta.

Muu yhteistyö

Eri aineiden opintojen yhteydessä tehdyt kirjastokäynnit sovituin teemoin ja sisällöin, ja ryhmien omatoimiset kirjastokäynnit.

Kirjallisuuspiiritoiminta lukion tiloissa aloitettiin syksyllä 2025 ja sitä kehitetään edelleen. Kirjallisuuspiiri on osa lukion kerhojen kerhoa ja osallistumisesta saa opintopisteitä.

Kirjastoa voi pyytää keräämään etukäteen aineistoa tietyistä aiheista ryhmän käyttöön. Toivottavaa on, että yhteydenotto tulee hyvissä ajoin ennen kirjastokäyntiä.

9.3.2 Ruotsinkielisen lukion ja kirjaston yhteistyö

Virkby gymnasiumin kanssa tehtävää yhteistyötä on tarkoitus kehittää lähivuosien aikana. Keväällä 2026 kirjastolla oli yhteistyöpalaveri lukion edustajien kanssa, jossa esiteltiin kirjaston palveluita ja keskusteltiin lukion toiveista. Kirjasto on tarjonnut ruotsinkieliselle lukiolle satunnaisia kirjailijavierailuja vuosien varrella. Lisäksi Lukutaidon eväitä elämän reppuun -hankkeen (2024-2025) lukukoordinaattori tarjosi ja toteutti suomen kielellä erilaisia pajoja Virkby gymnasiumin oppilaille. Lukukoordinaattori toteutti myös toisen asteen oppilaille suunnatun tiedonhaun opetusmateriaalin suomen kielellä, jota opettajat voivat käyttää omatoimisesti opetuksessa. Tämä voidaan sovittaessa kääntää myös ruotsiksi.

Tällä hetkellä kirjasto tarjoaa pyydettäessä kirjastoja opetuksen tueksi. Suomenkielisen kirjallisuuden kirjavinkkausta voidaan järjestää sovittaessa suomen kielen oppitunneilla.

9.3.3 Muiden toisen asteen oppilaitosten ja kirjaston yhteistyön toteutus

Kirjasto tekee yhteistyötä myös Lohjalla toimivien Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Luksian, Kanneljärven opiston sekä Ammattiopisto Liven kanssa. Luksiassa tarjotaan monipuolista ammatillista koulutusta nuorille, aikuisille ja työelämässä toimiville. Kanneljärven opistossa voi opiskella mm. kasvatus- ja ohjausalan perus- ja ammattitutkintoja tai osallistua tutkintokoulutukseen valmentavaan TUVA-koulutukseen. Ammattiopisto Live on ammatillinen erityisoppilaitos, joka tarjoaa monipuolisia opiskelumahdollisuuksia erityistä tukea tarvitseville.

Luksia

Luksia ja pääkirjasto tekevät yhteistyötä eri opiskelijaryhmien kanssa. Kirjasto tarjoaa Luksian opiskelijoille tutustumisen kirjaston töihin ja tiloihin sekä tiedonhaunopetusta.

Kirjastojen välistä yhteistyötä voivat olla ammatilliset tapaamiset ja koulutukset.

Kirjasto on valmistanut ja toimittanut Lukutaidon eväitä elämän reppuun -hankkeessa (2024-2025) tiedonhaunopetuspaketin Luksian opettajille. Opetuspaketti sisältää tietoa kirjaston palveluista ja tehtäviä tiedonhakuun. Opettajalle on mukana ohjeistus oppitunnin pitämistä varten.

Ammattiopisto Live

Ammattiopisto Liven opiskelijoille kirjasto tarjoaa kirjavinkkausta sekä tiedonhaunopetusta. Liven opiskelijoille voidaan mahdollisuuksien mukaan tarjota työharjoittelupaikkoja kirjastolla. Työajat ja työtehtävät sovitaan aina opiskelija kohtaisesti.

Kanneljärven opisto

Kanneljärven opisto tarjoaa aikuisten perusopetusta, kasvatus- ja ohjausalan perus- ja ammattitutkintoja, kieli- ja kotoutumiskoulutusta, tutkintokoulutukseen valmentavaa TUVA-koulutusta sekä opistovuoden oppivelvolliselle.

Kanneljärven opiston opiskelijoille tarjotaan opettajien toiveiden mukaan kirjavinkkausta sekä kirjaston esittelyä. TUVA-ryhmät käyvät pääkirjastolla tutustumassa kirjaston tiloihin ja työtehtäviin.

Kirjastoauto palvelee Kanneljärven opiston opiskelijoita. Kirjastoauto pysähtyy Kanneljärven opistolla joka toinen viikko.

Lähteet

Harmanen, M. & Nissilä, L. (2014). *Matkalla monilukutaitoon*. Elinet-lukutaitoverkoston seminaari 5.11.2014. Opetushallitus. Saatavissa: <http://www.lukukeskus/wp-content/uploads/2014/11/Matkalla-monilukutaitoon-05112014-Harmanen-Nissilä-nal.pdf>
Hakupäivä 13.11.2017.

Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016. Saatavissa: <https://www.nlex.fi/lainsaadanto/2016/1492>
Hakupäivä 8.1.2026.

Lohjan esiopetuksen opetussuunnitelma 2025. (2025). Saatavissa: <https://peda.net/lohja/varhaiskasvatus/lepo2>
Hakupäivä 8.1.2026.

Lohjan Kulttuuripolku (2024). Saatavissa: <https://www.lohja.fi/kulttuuri-vapaa-aika-liikunta/yleinen-kulttuuri/kulttuuripolku/>
Hakupäivä: 16.12.2025.

Lyll opinto-opas 25-26. (2025). Saatavissa: https://peda.net/lohja/lukiokoulutus/lohjan-lukio/toly/oppiaineet/sy/yll%C3%A4pito/pdf-t/pdf_mappi/lyll-opinto-opas-25-26.pdf?le/download/4c46b3e122dec4396a1dd1cbe01e314e5852475d/Lyll%20opinto-opas%2025-26.pdf Hakupäivä 12.1.2026.

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019. (2019). Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/lukiokoulutus/6828810/tiedot>
Hakupäivä: 12.1.2026

Lohjan perusopetuksen opetussuunnitelma 2025 (2025). Saatavissa: <https://peda.net/lohja/peruskoulut/ops-2016/ops?session-tdid=c3501975-8488-4b0a-b357-93c2a7a6beb4>
Hakupäivä: 17.12.2025.

Opetushallitus (2026). *Monilukutaitoa kielitietoisesti eri oppiaineissa*. Saatavissa: <https://www.oph.fi/oppimateriaali/monilukutaitoa-kielitietoisesti-eri-oppiaineissa-tietoa-ja-tyotapoja-2>
Hakupäivä: 7.1.2026.

Lohjan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2023 (2023). Saatavissa: <https://peda.net/lohja/varhaiskasvatus/lkv>
Hakupäivä: 18.12.2025.

Lohjan lukutaitostrategia 2024 – 2030 (2024). Saatavissa: <https://www.lohja.fi/wp-content/uploads/2025/06/lohjan-lukutaitostrategia-1.pdf>
Hakupäivä: 17.12.2025.

LIITE 1 Kirjallisuuden teemapäivät ja kirjaston vuosittaisia tapahtumia

Kirjallisuuden teemapäiviä

8.9.	Kansainvälinen lukutaitopäivä
10.10.	Suomalaisen kirjallisuuden päivä. Mielikirjapäivä.
lokakuu	Lukuloma syyslomaviikolla
18.10.	Sadun päivä
27.10.	Kansainvälinen nallepäivä
marraskuu	Pohjoismainen kirjallisuusviikko
20.11.	Lasten oikeuksien päivä
tammi-helmikuu	Uutisten viikko
8.2.	Lainan päivä
helmikuun 2. sunnuntai	Lukurauhan päivä
helmikuun 2. viikko	Mediataitoviikko
28.2.	Kalevalan päivä. Suomalaisen kulttuurin päivä
helmi-maaliskuu	Maailman ääneen lukemisen päivä
21.3.	Maailman runouden päivä
2.4.	Kansainvälinen lastenkirjan päivä ja Kansainvälinen faktantarkistuspäivä
huhtikuu	Lukuviikko
23.4.	Kirjan ja ruusun päivä
28.5.	Kansainvälinen selkokielen päivä

Kirjaston vuosittaisia tapahtumia

Keväällä	Rohocon (2026 alkaen)
Toukokuun lopulla	Koko Lohja lukee -viikko ja Lukupiknik (2025 alkaen)
Kesä-elokuu	Kesälukukampanja (2025 alkaen)
Marraskuu	Lohjan kaupungin Lapsen oikeuksien päivän päätapahtuma (kirjasto yhtenä järjestäjänä)
Marraskuu	Peliviikko
Marraskuu	Kirjasto Race (2024 alkaen)

LIITE 2 Kuva: Oppijan kirjastopolku

OPPIJAN KIRJASTOPOLKU

Kaikille ryhmille tarjolla olevat palvelut

- Yhteisökortti
- Lainauskäynnit
- lukki.finna.fi -sivusto
- Kirjakassipyynnöt
- E-palvelut
- Kirjaston tapahtumat
- Kirjasto oppimisympäristönä
- Kirjasto oleskelutilana
- Kirjasto näyttely- ja esiintymistilana

Kirjastoauton palvelut

(yksiköille, joilla ei ole omaa lähikirjastoa)

Ohjatut kulttuuripolkukäynnit

ESIKOULU
ESKARI-
LEIKKI

1. LK
KIRJASTO-
SEIKKAILU

3. LK
KIRJA-
VINKKAUS

5. LK
QR-KOODI-
SUUNNISTUS

7. LK
PAKOPELI
TAI TIEDON-
HAKU

8. LK
GENRE-
KIRJA-
VINKKAUS

2. ASTE

Tukee
vasun,
OPS:ien
sekä
Lukutaito-
strategian
tavoitteita

0-5 v.

Ikäryhmittäin tarjolla olevat palvelut

Varhaiskasvatus ja esikoulu:

- Iltasatulaukut
- Satupolku
- Sanataidesalkku
- Pakopeliasalkut
- Satutuokiot
- Esitteet ja video 2-v. huoltajille

Peruskoulut:

- Koulusarjat
- Lukudiplomit
- Sanataidesalkut
- Muistelulaukut
- Pakopeliasalkut

Toinen aste:

- Tiedonhaun opetus
- Kirjallisuuden esittely
- Tiedonhaun opetuspaketti opettajalle

Erityisryhmille tarjolla olevat palvelut

Celia-kirjaston
palvelut

Mukautetut
kulttuuripolkukäynnit

Monikielisen kirjaston
palvelut

LOHJAN
KAUPUNGINKIRJASTO